

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Навчально-науковий інститут державного управління
Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістра

студентки Заїки Анни Анатоліївни

академічної групи 281м-22з-1 ІДУ

спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

на тему: «Розвиток системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період (на прикладі Солонянської селищної територіальної громади)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	Інституційної	
кваліфікаційної роботи	Бородін Є. І.			
розділів:				

Рецензент:	Оберемок В.В.			
------------	---------------	--	--	--

Нормоконтролер:	Вишневська О.В.			
-----------------	-----------------	--	--	--

Дніпро
2023

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка кваліфікаційної роботи магістра на тему «Розвиток системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період (на прикладі Солонянської селищної територіальної громади)».

87 стор., 18 рис., 14 табл., 7 додатків, 60 використаних джерел.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ І АДМІНІСТРУВАННЯ; ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ, ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини в системі соціального захисту.

Предмет дослідження – розвиток системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період (на прикладі Солонянської селищної територіальної громади).

Мета дослідження – теоретичне узагальнення і розробка практичних рекомендацій щодо розвитку системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період (на прикладі Солонянської селищної територіальної громади).

У першому розділі визначена теоретична сутність системи надання соціальних послуг і види соціальних послуг; особливості функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період.

У другому розділі узагальнені сучасні підходи до розвитку системи надання соціальних послуг в умовах війни і повоєнного відновлення; стан розвитку системи соціального захисту в Солонянській територіальній громаді.

У третьому розділі сформульовані пропозиції щодо удосконалення системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період; запропоновані механізми реалізації проєктів надання соціальних послуг, запровадження транспортної послуги «Соціальне таксі».

Пропозиції, що запропоновані у роботі, можуть застосовуватись органами місцевого самоврядування під час організації соціальної роботи і надання соціальних послуг.

ABSTRACT

Explanatory note of the master's qualification work system on the topic "Development of the provision of social services in the war and wartime period (on the example of the Solonyan settlement territorial community)"

PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION; LOCAL GOVERNMENT BODIES, SOCIAL SERVICES, TERRITORIAL COMMUNITY, INTERNALLY DISPLACED PERSONS.

The object of research is social relations in the social protection system.

The subject of the study is the development of the system of providing social services in the war and post-war period (on the example of the Solonyan settlement territorial community).

The purpose of the study is theoretical generalization and development of practical recommendations for the development of the system of providing social services in the war and post-war period (on the example of the Solonyan settlement territorial community).

In the first chapter, the theoretical essence of the system of providing social services and types of social services are determined; peculiarities of the functioning of the system of social services in the war and post-war period.

The second chapter summarizes modern approaches to the development of the system of providing social services in the conditions of war and post-war recovery; the state of development of the social protection system in the Solonyan Territorial Community.

In the third section, proposals for improving the system of providing social services in the war and post-war period are formulated; proposed mechanisms for the implementation of projects for the provision of social services for community residents, including IDPs, the introduction of the "Social Taxi" transport service.

The proposals proposed in the work can be applied by local self-government bodies during the organization of social work and the provision of social services.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	8
1.1. Теоретична сутність системи надання соціальних послуг і види соціальних послуг	8
1.2. Механізм забезпечення надання соціальних послуг на базовому рівні	16
1.3. Особливості функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період	25
РОЗДІЛ 2	
СТАН СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	35
2.1. Сучасні підходи до розвитку системи надання соціальних послуг в умовах війни і повоєнного відновлення	35
2.2. Стан розвитку системи соціального захисту в Солонянській територіальній громаді	41
2.3. Проблеми та потреби які виникають у споживачів соціальних послуг в Солонянській територіальній громаді	50
РОЗДІЛ 3	
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СОЛОНЯНСЬКІЙ СЕЛИЩНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	60
3.1. Пропозиції щодо удосконалення системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період	60
3.2. Механізми реалізації проектів надання соціальних послуг для мешканців громади у тому числі внутрішньо переміщених осіб	65
3.3. Запровадження транспортної послуги «Соціальне таксі»	74
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	95

ВСТУП

Система соціальних послуг є важливою складовою будь-якого суспільства, оскільки вона спрямована на забезпечення допомоги та підтримки громадянам, які знаходяться у вразливому стані або потребують допомоги через обставини, які вони не можуть контролювати. В українській Конституції та інших правових актах присвячено питання соціального захисту населення, адже саме система соціальних послуг допомагає забезпечити рівні можливості для громадян та зменшити рівень соціальної напруги. Це сприяє створенню справедливого, інклюзивного суспільства, де кожен громадянин має доступ до необхідних ресурсів та послуг для гідного життя. Система соціальних послуг, особливо в умовах політичної кризи та російсько-української війни і її гарячої стадії, є запорукою соціальної безпеки, забезпечуючи громадян захистом від ризиків, пов'язаних з інвалідністю, пенсійним віком, безробіттям, маломобільністю та іншими негативними обставинами. Саме система соціальних послуг сприяє стабільності та благополуччю суспільства, адже громадяни відчують впевненість у тому, що у випадку потреби їхні базові потреби будуть забезпечені.

Система соціальних послуг спрямована на підтримку вразливих груп населення, до яких в Україні належать: малозабезпечені сім'ї, громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, жінки, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», особи, які постраждали від торгівлі людьми, багатодітні сім'ї; матері-одиначки, особи з особливими потребами тощо. Також війна, воєнні дії, руйнування, фізична небезпека створили ще такі групи громадян, які потребують соціального захисту: учасники бойових дій, внутрішньо переміщені особи, особи, що потребують тимчасового захисту (стосується тих, хто виїхав за межі України) тощо. Рівень фінансового добробуту цих та ще багатьох категорій громадян є досить низьким, а в умовах війни став ще нижчим, до того ж, під час війни додалися інші негативні фактори, що формують якість їх життя. Тому проблеми розвитку системи

надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період є надзвичайно гострою.

Враховуючи високу значущість поставленої проблеми, широке коло науковців розкриває цю тему в різних аспектах. Так, теоретичні основи механізмів публічного управління, у тому числі щодо соціального захисту сформовано у працях Н. Агафонової, Т. Бавол, Є. Бородіна, Г. Глазко, Н. Гончарук, К. Дубич та ін., система соціальних послуг стала предметом наукових пошуків вітчизняних учених, зокрема, О. Долгального, О. Насібової, П. Лопушинського, Т. Ремесник, С. Слозанська та ін. Напрями вирішення питань удосконалення формування місцевих бюджетів та питання підвищення ефективності використання в умовах децентралізації влади та посилення фінансування соціальних послуг пропонуються у працях П. Ворони, Т. Кравченко, М. Лахижі, П. Покатаєва та інших.

Попри широке коло досліджень, деякі питання щодо розвитку системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період, на прикладі Солонянської селищної територіальної громади не розкривались зовсім.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини в системі соціального захисту.

Предмет дослідження – розвиток системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період (на прикладі Солонянської селищної територіальної громади).

Мета дослідження – теоретичне узагальнення і розробка практичних рекомендацій щодо розвитку системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період (на прикладі Солонянської селищної територіальної громади).

Для досягнення цих завдань поставлені такі завдання:

- визначити теоретичну сутність системи надання соціальних послуг і види соціальних послуг;
- навести характеристику механізму забезпечення надання соціальних послуг на базовому рівні;

- виокремити особливості функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період;
- узагальнити сучасні підходи до розвитку системи надання соціальних послуг в умовах війни і повоєнного відновлення;
- визначити стан розвитку системи соціального захисту в Солонянській територіальній громаді;
- виявити проблеми та потреби які виникають у споживачів соціальних послуг в Солонянській територіальній громаді;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період;
- запропонувати механізми реалізації проєктів надання соціальних послуг для мешканців громади у тому числі ВПО;
- запропонувати запровадження транспортної послуги «Соціальне таксі».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі застосовані загальнонаукові і специфічні методи наукових досліджень, зокрема: узагальнення – для узагальнення теоретичної сутності системи надання соціальних послуг і види соціальних послуг і характеристики механізму забезпечення надання соціальних послуг на базовому рівні; аналізу, порівняння, узагальнення і графічний – для характеристики особливостей функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період, характеристики сучасних підходів до розвитку системи надання соціальних послуг в умовах війни і повоєнного відновлення, формулювання пропозицій запровадження транспортної послуги «Соціальне таксі»; метод порівняння, опитування та картування – для розкриття стану розвитку системи соціального захисту в Солонянській територіальній громаді.

Інформаційну базу дослідження склали: наукова література зарубіжних і вітчизняних вчених (монографії, підручники, статті, тези доповідей тощо), Конституція України, закони України, інші нормативні документи міжнародного і національного права.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

1.1. Теоретична сутність системи надання соціальних послуг і види соціальних послуг

Під час війни мета системи соціальних послуг набуває підвищеного значення, оскільки вони відіграють вирішальну роль у вирішенні унікальних проблем і вразливостей не лише самих вразливих верств населення, а навіть тих, хто не потрапляє в такі групи, адже з проблемами стикаються практично всі особи та громади, які постраждали від війни, мешкають упродовж лінії фронту чи зазнають втрат від бомбардувань.

Суть соціального захисту полягає в наданні державою допомоги найбільш незахищеним верствам населення, шляхом заходів, які реалізуються відповідними органами державної влади, та видатків з бюджету. Система соціальних послуг спрямована на підтримку вразливих груп населення, таких як діти, інваліди, люди похилого віку та інші. Це важливо для того, щоб ніхто не залишався без уваги та допомоги в суспільстві. Забезпечення необхідної підтримки цим групам сприяє їхньому соціальному включенню та покращує якість їхнього життя.

Науковим дослідженням у сфері надання соціальних послуг і вдосконаленню практичної діяльності держави у цьому напрямі присвячено багато праць вітчизняних науковців, зокрема: Т. Бавол, Б. Баранник, Я. Белевоцовой, Ю. Горемикіної, Р. Гребі, К. Дубич, О. Насібова та ін. Система надання соціальних послуг повинна надавати таку соціальну підтримку особам, соціальним групам, яка сприятиме у створенні умов для самостійного розв'язання їх життєвих проблем, у відновленні втрачених ними навичок і функцій, у подоланні або мінімізації негативних наслідків таких обставин, які вони не в змозі подолати за допомогою наявних у них ресурсів [1, с. 66 – 65].

Соціальні послуги – це порівняно нова форма соціального захисту громадян, яка була започаткована з прийняттям закону України «Про соціальні послуги» у 2003 р. [2]. Цей закон визначав соціальні послуги як елемент реалізації соціальної політики, метою якої є соціальний захист громадян, передусім тих, які потрапили у складні життєві обставини. Цей закон на сьогодні втратив чинність, але він був своєчасною відповіддю на соціальний запит громадян на якісне соціальне обслуговування, в ньому було започатковано формування національної системи соціальних послуг та визначено тлумачення категорії «соціальні послуги» як «комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв’язання їхніх життєвих проблем» [2].

Наразі чинним є закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 р. № 2671–VIII [2]. За новим законом «соціальні послуги – дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають» [3]. Нова редакція закону, яка приймалась на тлі соціальних реформ, «включає інноваційні засади надання соціальних послуг: визначає систему соціальних послуг, її учасників та етапів; деталізує повноваження центральних та місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування; встановлює вимоги до формування реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг, класифікатора послуг; визначає етапи організації, планування та фінансового забезпечення соціальних послуг» [4, с. 155]. Законодавчо встановлено, що «соціальні послуги, орієнтовані на зниження вразливості та профілактику ризиків, є економічно вигіднішим і більш дієвим механізмом забезпечення добробуту, ніж розширення обсягу різноманітних грошових допомог (виплат, пільг, субсидій тощо)» [4, с. 155]. Наразі ми розглядаємо ефективність функціонування системи соціального захисту не лише в площині суто забезпечення соціальних гарантій, а й залежно від якості та своєчасності надання соціальних послуг, адже сучасна система соціальних послуг має відповідати потребам громадян і орієнтуватися

на поліпшення якості їхнього життя, а тим більше в умовах воєнного стану.

Отже, система надання соціальних послуг – «це правова основа, принципи, способи і форми надання соціальних послуг, сукупність суб'єктів, що взаємодіють на всіх етапах організації надання соціальних послуг» [3].

Система надання соціальних послуг складається із сукупності різних елементів, насамперед суб'єктів, що залучені у надання соціальних послуг на всіх етапах та взаємодіють між собою, узагальнена нами на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Система надання соціальних послуг

Метою функціонування системи надання соціальних послуг є розв'язання життєвих проблем, від яких потерпають особи чи соціальні групи. Втім, основними цілями, на досягнення яких повинно бути спрямоване функціонування такої системи, має бути профілактика негативних соціально-економічних явищ, сутність яких полягає в попередженні, запобіганні виникнення складних життєвих обставин, формами реалізації яких є, зокрема, соціальна реабілітація, інтеграція, реінтеграція тощо.

Головною метою системи соціальних послуг під час війни є задоволення нагальних гуманітарних потреб постраждалого населення, захист уразливих груп населення та сприяння довгостроковому відновленню та відбудові громад.

Координація зусиль між різними зацікавленими сторонами та зосередженість на правах людини та міжнародному праві є невід'ємними компонентами ефективного реагування соціальних служб на конфліктні ситуації.

У формуванні системи надання соціальних послуг і визначенні мети, Україна опирається на досвід міжнародних організацій, такі як ООН та Європейський Союз, які визнають важливість розвиненої системи соціальних послуг для забезпечення гідного життя громадян у світі, особливо на тих територіях, де є локальні конфлікти, війни, епідемії, трапились природні чи техногенні лиха. У низці країн Європи та Північної Америки, також існують ефективні моделі соціального захисту, які можуть слугувати прикладом для удосконалення системи соціальних послуг в Україні, приклади розуміння потреб захисту і підтримки вразливих верств населення і мети системи соціальних послуг в різних міжнародних організаціях світу наведений у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Мета захисту і підтримки вразливих верств населення в системі соціальних послуг в різних міжнародних організаціях світу

Організація	Вид послуг і підтримки	Мета захисту і підтримки
Управління ООН з координації гуманітарних питань (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)) [5]	Гуманітарна допомога	Надання негайної та необхідної допомоги окремим особам і громадам, які постраждали від конфлікту, включно з переміщеним населенням, біженцями та особами в районах активних бойових дій
Міжнародний Комітет Червоного Хреста (International Committee of the Red Cross (ICRC)) [6]	Захист і підтримка вразливих верств населення	Забезпечення безпеки та добробуту вразливих груп, таких як діти, жінки, люди похилого віку та особи з обмеженими можливостями, які можуть зіткнутися з підвищеним ризиком під час конфлікту.
Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) (World Health Organization (WHO)) [7]	Психосоціальна підтримка	Вирішення проблем щодо психічного та емоційного благополуччя осіб, які постраждали від війни, включаючи консультування щодо травм, групи підтримки та служби психічного здоров'я.
Міжнародний дитячий надзвичайний фонд ООН (United Nations International Children's Emergency Fund) (UNICEF) [8]	Забезпечення доступу до основних послуг	Збереження або відновлення доступу до основних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта та притулок, незважаючи на втрати, спричинені конфліктом
Міжнародна організація з міграції (МОМ) (International Organization for Migration) (IOM) [9]	Сприяння соціальному залученню та стійкості громади	Сприяння згуртованості громади, стійкості та соціальної включеності для пом'якшення впливу конфлікту та підтримки довгострокового відновлення

У світі й в Україні система соціальних послуг відіграє ключову роль у забезпеченні соціальної справедливості, безпеки та підтримки вразливих груп населення, що впливає на стабільність суспільства та його економічний розвиток. Забезпечення громадянам доступу до необхідних соціальних послуг є важливим елементом будь-якої розвиненої та гуманної суспільної системи. Соціальні послуги надаються для досягнення таких цілей:

- профілактика складних життєвих обставин;
- подолання складних життєвих обставин;
- мінімізація негативних наслідків складних життєвих обставин [3].

Соціальні послуги можуть надаватись «інституційно – в рамках соціальних служб, установ та закладів – та індивідуально – безпосередньо соціальним працівником чи іншим спеціалістом потребуючій особі» [10, с 10]. А згідно закону надавачами послуг можуть бути «установи/заклади надання соціальних послуг (стаціонарні, реабілітаційні, тимчасового перебування); інші установи/заклади соціальної підтримки (обслуговування), у тому числі спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі» [3]. Кабінетом Міністрів України затверджено «Типове положення про установи/заклади, що надають соціальні послуги», згідно якого утворюється Центр надання соціальних послуг як бюджетний (комунальний) заклад [11]. Він є «комплексним закладом соціального захисту населення, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи якого провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах (далі – особи/сім'ї) [11].

Для безкоштовного отримання соціальних послуг необхідно звернутися до управління/відділу соціального захисту населення, яке проаналізує потреби та направить людину до відповідного надавача послуг: центру соціально-психологічної підтримки, центру матері та дитини, центру комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю, тощо [13, с. 154].

За своїм призначенням соціальні послуги поділяються на послуги, спрямовані на:

- соціальну профілактику – запобігання виникненню складних життєвих обставин та/або потраплянню особи/сім’ї в такі обставини;
- соціальну підтримку – сприяння подоланню особою/сім’єю складних життєвих обставин;
- соціальне обслуговування – мінімізацію для особи/сім’ї негативних наслідків складних життєвих обставин, підтримку їх життєдіяльності, соціального статусу та включення у громаду» [3]. Згідно закону України «Про соціальні послуги» класифікацію видів соціальних послуг за різними ознаками можна здійснити так, як показано на рис. 1.2.

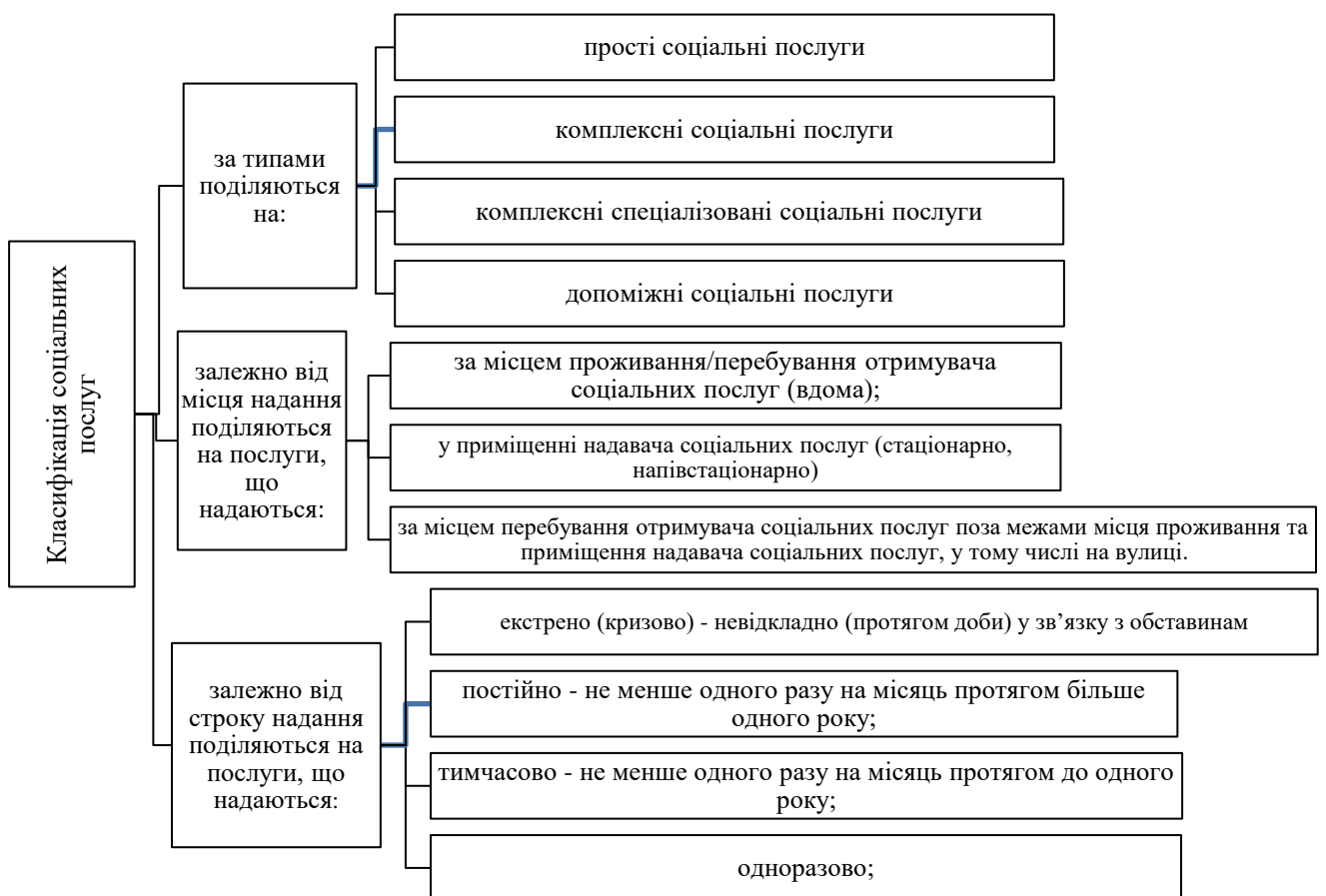

Рис. 1.2. Класифікація видів соціальних послуг

Здійснена класифікація соціальних базових послуг в залежності від їх характеру та розглянемо їх зміст [18].

Догляд вдома. Це – соціальна послуга, спрямована на те, щоб допомогти дітям чи дорослим, які потребують сторонньої допомоги, забезпечити їх потреби у догляді та розвитку життєвих навичок.

Соціальна адаптація. Це – соціальна послуга, що допомагає інтегруватися у соціумі людям, які тривалий час спілкувалися тільки з обмеженим колом людей (через інвалідність, вік, інші чинники) чи перебували у закритих закладах. Йдеться, наприклад, про дітей, яких виховували в інтернатах. Також маємо зазначити, що в умовах війни ця послуга набула особливої значущості, адже в Україні виникли такі громадяни, які перебували на тимчасово окупованих територіях, у полоні, під тиском окупантів тощо.

Кризове втручання. Це – соціальна послуга, яку можна отримати протягом 24 годин після повідомлення про кризову ситуацію. Наприклад, якщо людина повідомила про насильство в сім'ї чи втрату дому. Спеціалісти надають екстрену юридичну, медичну або психологічну допомогу та притулок.

Консультація. Це – комплекс заходів, які треба людині або сім'ї, аби вийти зі складної життєвої ситуації і адаптуватися до нових життєвих умов. Консультація – це професійне спілкування між фахівцем і людиною, яка звертається за допомогою. Фахівці послуги – переважно психологи або педагогічні працівники, які пройшли спеціальну підготовку та володіють техніками консультації.

Соціальний супровід. Це – комплексна соціальна послуга, під час якої фахівці планомірно допомагають людині або сім'ї у складних життєвих обставинах подолати труднощі.

Ця послуга призначена для людей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно подолати або мінімізувати негативний вплив таких обставин.

Представництво інтересів. Це – соціальна послуга, під час якої фахівець стає посередником і допомагає людям, які перебувають у складних життєвих обставинах. Ситуацію може спричинити інвалідність, вік, стан здоров'я,

соціальне становище, життєві звички, спосіб життя тощо. Фахівець, який представляє інтереси, – це соціальний працівник.

Соціальна профілактика. Це – соціальна послуга, що має попередити, обмежити та зупинити негативні соціальні та особистісні явища. Фахівці складають індивідуальний план або профілактичну програму для людей, яким треба змінити небезпечну поведінку на таку, що мотивує до здорового способу життя (часто для людей, які мають залежність).

Існує 3 види соціальної профілактики: первинна (якщо проблема або негативне явище в людини, яка звертається, ще не сформовані); вторинна (якщо існує високий ризик розвитку проблеми); третинна (якщо проблема або негативне явище вже існує і завдає негативних наслідків).

Посередництво (медіація). Це – комплекс заходів, під час яких медіатор допомагає людям вирішити конфлікт і дійти згоди. З людьми, які звернулись за послугою, працює фахівець із соціальної роботи або соціальний працівник, який пройшов додаткове навчання або психолог. Втім, соціальною послугою не можна скористатися, якщо сталося правопорушення або злочин, випадок насильства у сім'ї, торгівля людьми, жорстоке поводження з дітьми.

Натуральна допомога. Доволі поширена послуга в умовах воєнного стану. Це – соціальна послуга, що допомагає людині або сім'ям отримати продукти харчування, засоби особистої гігієни та догляду, одяг, взуття, паливо тощо. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення вирішує надавати послугу за рахунок бюджетних коштів чи відмовити. Недержавні надавачі соціальних послуг ухвалюють такі рішення самостійно.

Ця послуга надається людям або сім'ям, які належать до вразливих груп населення; а також для людини або сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, спричинених інвалідністю, віком, станом здоров'я, життєвою ситуацією (наприклад, карантин, військовий конфлікт, тимчасова окупація територій, руйнування через обстріли і воєнні дії, техногенні катастрофи, спричинені діями країни – окупанта) тощо.

Що роблять фахівці послуги? Надають продукти харчування; забезпечують засобами особистої гігієни та догляду; купують санітарно-гігієнічні засоби для прибирання; надають харчі, одяг, взуття та інші предмети першої необхідності; забезпечують паливом. Натуральна допомога надається особам, що знаходяться у складній життєвій ситуації, у вигляді грошової або натуральної допомоги: продуктів харчування, засобів санітарії і особистої гігієни, засобів догляду за дітьми, одягу, взуття та інших предметів першої необхідності, палива, а також технічних і допоміжних засобів реабілітації.

Перш ніж надати соціальну послугу, фахівці із соціальної роботи, соціальні працівники чи соціальні менеджери мають оцінити потреби людини або сім'ї, які потребують допомоги. У разі потреби можна залучити також медичних працівників. Соціальну послугу можна отримувати постійно, періодично або тимчасово, враховуючи ситуацію [15, с. 107–108]. Основними формами надання соціальних послуг, вважає Г. Кучер є матеріальна допомога та соціальне обслуговування [16, с. 207].

Розглянемо механізм забезпечення надання соціальних послуг на базовому рівні.

1.2. Механізм забезпечення надання соціальних послуг на базовому рівні

Механізм реалізації державної політики в соціальній сфері розробляється і функціонує таким чином, щоб «відповідати принципам економічної раціональності в умовах обмеженості матеріально-фінансових ресурсів» [17, с. 44]. А ресурсів, особливо в умовах війни завжди не вистачає. Але від недостатності ресурсів (фінансових, матеріальних тощо) цілі, і функціонування механізмів надання соціальних послуг не може змінюватися, а її обсяг зменшуватися. Держава на своєму рівні, а територіальна громада – на своєму формують цілі, визначає напрямки й завдання соціальної політики й від цього формують механізми її реалізації.

Ключовими об'єктами системи соціальних послуг є отримувачі таких послуг – особи, окремі соціальні групи, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати. Соціальні послуги можуть надаватися таким особам, соціальним групам як за плату, так і безоплатно.

Важливими аспектами системи надання соціальних послуг є:

- принципи надання соціальних послуг, а саме – адресності та індивідуального підходу; доступності та відкритості; добровільності вибору отримання чи відмови від надання соціальних послуг; гуманності; комплексності; максимальної ефективності використання бюджетних та позабюджетних коштів суб'єктами, що надають соціальні послуги; законності; соціальної справедливості; забезпечення конфіденційності суб'єктами, що надають соціальні послуги; дотримання суб'єктами, що надають соціальні послуги, державних стандартів соціальних послуг, етичних норм і правил тощо;
- механізми державного управління системою надання соціальних послуг [2, с. 412].

Держава є ключовим суб'єктом державного управління системою надання соціальних послуг, яка має виконувати координуючу та організуючу роль у врегулюванні суспільних відносин, процесів у цій системі. Держава порівняно з недержавними інститутами має значно ширші владні повноваження в цій сфері, які реалізуються відповідними органами державної влади шляхом державного управління. Держава з метою надання соціальних послуг, яке відноситься до її соціальної функції, використовує широкий спектр механізмів державного управління соціальними послугами. Держава має визначити умови функціонування ринку соціальних послуг та забезпечувати їх дотримання всіма суб'єктами, що надають соціальні послуги, оперативно та адекватно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики, які кидає сьогодення. А відтак, їй належить вирішальна роль в процесі надання соціальних послуг.

Втім не слід перебільшувати значення держави в системі надання соціальних послуг. Залучення інститутів державного та недержавних суспільних секторів до здійснення моніторингу та проведення комплексного

оцінювання результатів на «виході» є передумовою та важливим чинником розвитку системи надання соціальних послуг. Моніторинг та оцінювання – це підсистема, результати якої є базою для розроблення, внесення змін, доповнень у ході визначення, корегування цілей у системі надання соціальних послуг [12].

На різних етапах життя будь-хто з мешканців громади може потрапити у складні життєві обставини та потребувати професійної соціальної підтримки для їх подолання, але в умовах війни таких громадян стало набагато більше і їх потреби доволі сильно змінились. Теоретичний зміст категорії «складні життєві обставини» визначені в законі України «Про соціальні послуги» як «обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно» [3], також в цьому законі наведено чинники, що можуть зумовити ці складні життєві обставини.

Зв'язок між чинниками, що ведуть до виникнення складних життєвих обставин, основними базовими соціальними послугами, які громадянин може отримати і принципами надання соціальних послуг лежить в основі побудови механізму надання соціальних послуг.

Ці три складові механізму ми узагальнили на рис. 1.3.

Враховуючи наведені складові, теоретичну сутність механізму надання соціальних послуг можемо сформулювати як систематизований та організований процес, спрямований на забезпечення соціального захисту та полегшення життєвого шляху осіб у вразливому стані чи тих, що потребують підтримки через обставини, що перебувають поза їхньою контролем.

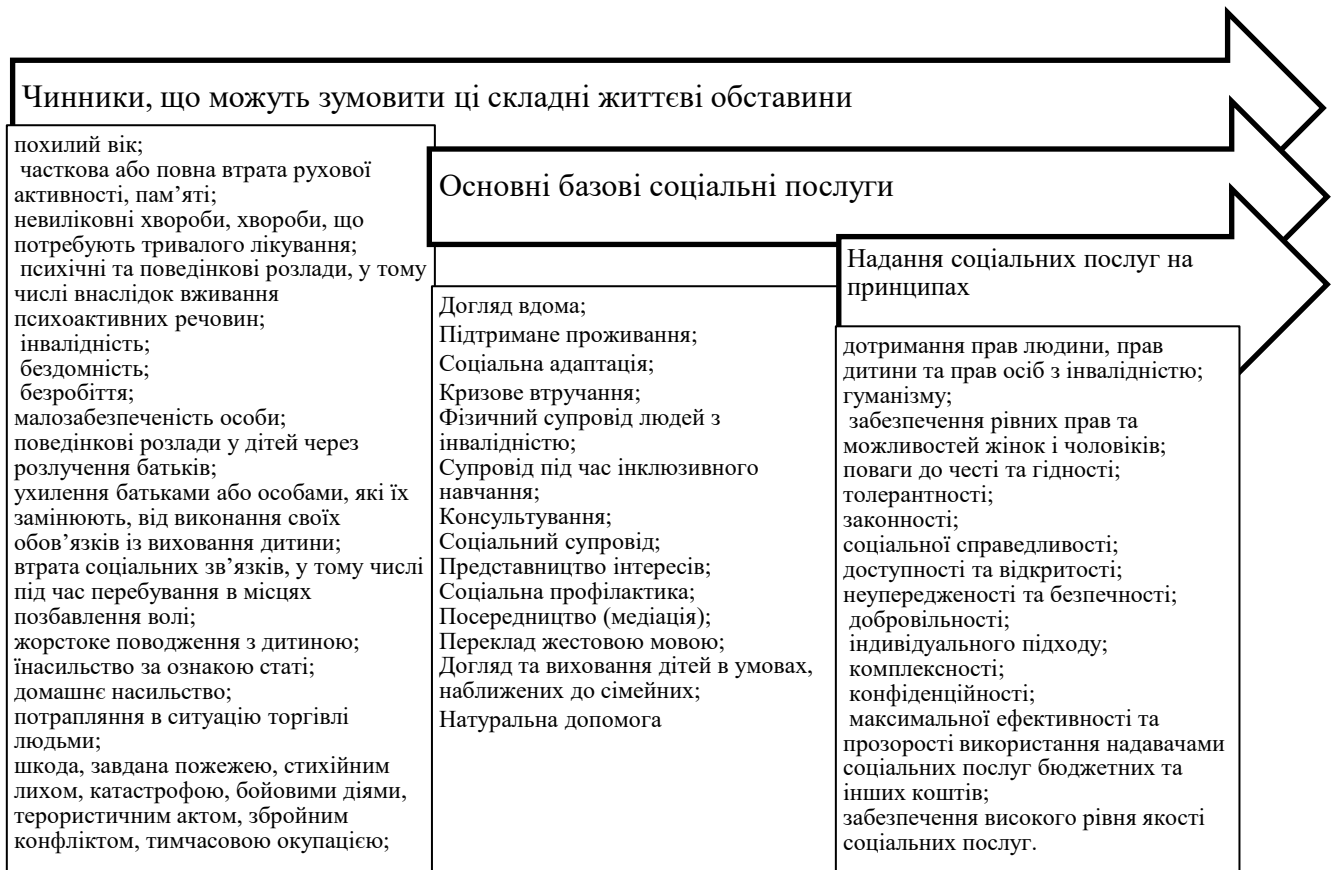

Рис. 1.3. Складові формування механізму надання соціальних послуг

Механізм надання соціальних послуг ми визначаємо як систему взаємодіючих та взаємопов'язаних елементів, спрямованих на досягнення ефективного соціального захисту та полегшення життєвого шляху громадян. Він ґрунтується на принципах демократії, прав людини та гуманітарних цінностей, спрямованих на забезпечення гідного та справедливого життя для всіх членів суспільства.

Основні елементи механізму надання соціальних послуг включають:

- ідентифікацію та оцінку потреб, тобто визначення індивідуальних чи групових потреб та визначення рівня підтримки, необхідного для задоволення цих потреб;
- розробка та виконання соціальних програм і нових послуг, що передбачає розробку конкретних програм та послуг, спрямованих на вирішення виявлених потреб, а також їхнє ефективне виконання;

– бюджетне планування передбачає формування доходів і видатків місцевого бюджету у відповідності з джерелами і потребами відповідно. «Механізм фінансування соціальних послуг передбачає можливість застосування різноманітних джерел фінансових ресурсів та варіантів фінансування. Побудова оптимальної моделі фінансування соціальних послуг має передбачати мобілізацію стабільних фінансових ресурсів необхідних для надання доступних і якісних соціальних послуг, а також побудову такої системи використання коштів, яка передбачає ефективне їх використання в інтересах громади» [18, с. 12];

– забезпечення доступності виконується шляхом здійснення заходів для забезпечення доступності соціальних послуг для всіх категорій населення, враховуючи різноманіття потреб та можливостей;

– взаємодія та координація надавачів і споживачів соціальних послуг. Цього пропонуємо досягти за рахунок встановлення механізмів взаємодії та координації між різними рівнями управління, органами та організаціями, що надають соціальні послуги;

– партнерство та участь громадян у прийнятті рішень і житті громади. Особливо стосується внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) і всіх, хто потребує соціалізації і реабілітації. Пропонуємо вирішувати шляхом залучення громадськості та партнерів для спільної реалізації соціальних послуг та врахування потреб громадян;

– моніторинг та оцінка передбачають систематичний контроль за виконанням соціальних програм, якості соціальних послуг а також оцінка їхньої ефективності для подальшого вдосконалення і розширення переліку послуг [19];

– соціальна інклюзія та реінтеграція передбачають створення умов для соціальної інклюзії та реінтеграції громадян у суспільство, забезпечуючи їхню повноцінність та активну участь.

На ОМС покладена відповідальність за забезпечення надання базових соціальних послуг з урахуванням потреб мешканців громади [22, с. 324].

Повноваження місцевого самоврядування (громад) у сфері соціальної допомоги є найбільш численними і ключовими з точки зору масштабу та потреб жителів. Відповідно до принципу субсидіарності, послуги надаються на рівні найближчому до громадян, також через делегування їх виконання організаціям громадянського суспільства за дотримання всіх юридичних вимог.

Окрім повноважень, описаних, зокрема, в Законах України «Про соціальні послуги» [3] і «Про місцеве самоврядування» [21], безпосередньо пов'язані з організацією, фінансуванням та наданням послуг соціальної допомоги, органи місцевого самоврядування відповідають за дві ключові сфери: визначення потреб і планування діяльності та, власне, переліку послуг.

Значення цих двох повноважень збільшилось із впровадженням реформи децентралізації та збільшенням фінансової незалежності місцевих органів влади і ще більше посилилось в умовах воєнного стану. Можливість діагностувати потреби громади та окремих сімей і осіб у сфері соціальної допомоги стає викликом не лише тому, що цього вимагає законодавство. Тому, що мешканці очікують правильного реагування на зміни їхніх потреб і навіть точного прогнозування цих змін та підготовки до них, шляхом забезпечення потрібної кількості кваліфікованих кадрів, а також з точки зору наявної інфраструктури, яка відповідає сучасним стандартам якості та доступності.

Нові виклики, що з'являються, негативні соціальні явища (наприклад, так зване євросирітство), наслідки війни та негативних політичних процесів вимагають постійного розвитку знань та навичок, тому нові повноваження установ соціальної допомоги означають необхідність розвитку компетенцій своїх працівників. Необхідно створити нові способи діяльності або шукати ті, які вже перевірені іншими органами місцевого самоврядування (не лише українськими, але й, наприклад польськими), підтвержені як кращі практики [22, с. 269 – 270].

Першим етапом розвитку соціальних послуг у громаді є визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах [23, с. 120 – 132], що передбачає збір, узагальнення та аналіз інформації про:

- наявність на території громади осіб/сімей, які належать до вразливих груп або перебувають у складних життєвих обставинах, та їхні потреби у соціальних послугах;
- доступність соціальних послуг, відповідно до потреб отримувачів, як фактичних, так і потенційних [23, с. 120 – 132].

Метою визначення потреб населення громади у соціальних послугах є отримання об'єктивних, достовірних статистичних, кількісних та якісних даних, необхідних для прийняття управлінських рішень щодо розвитку системи соціальних послуг в громаді. Цей процес надає можливість:

- оцінити ефективність діючої системи надання послуг;
- визначити цільові групи отримувачів соціальних послуг, з числа жителів громади, їхні потреби у послугах;
- розробити стратегію розвитку соціальних послуг.

Відповідно до проекту «Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах» [24], оцінка потреб населення громади проводиться на середньостроковий період, тобто раз на три роки. При цьому, в рамках щорічного моніторингу надання соціальних послуг потрібно уточнювати і коригувати дані, з урахуванням соціальної ситуації в громаді.

Для ефективної організації процесу визначення потреб, необхідно визначити відповідальну особу. Нею може бути профільний заступник голови громади, який створює постійно діючу міжвідомчу робочу групу з питань визначення потреб громади у соціальних послугах (далі – робоча група). Зі складом робочої групи, її функціями та завданнями можна ознайомитися у проекті Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах. Відповідальним за збір, аналіз та підготовку пропозицій на основі результатів визначення потреб є підрозділ з питань соціального захисту населення громади.

Залежно від кількості населення, цільових груп та розмірів територіальної громади, збір та аналіз даних для визначення потреб населення може

здійснюватись структурним підрозділом з питань соціального захисту населення громади із залученням надавачів соціальних послуг, соціального менеджера, фахівців із соціальної роботи, об'єднань працівників системи надання соціальних послуг, об'єднань надавачів та отримувачів соціальних послуг, громадських об'єднань, благодійних організацій, інших суб'єктів господарювання (на платній або безоплатній основі), зокрема тих, що спеціалізуються на такому виді діяльності та/або експертів в соціальній сфері, соціологів.

Етапи визначення потреб населення у соціальних послугах:

1. Утворення робочої групи для забезпечення проведення заходів з визначення потреб і розроблення пропозицій щодо розвитку соціальних послуг.

2. Збір соціально-демографічних даних жителів громади, даних щодо вразливих груп населення, картування наявних соціальних послуг та надавачів.

Збір даних про соціальні проблеми, потреби осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, у соціальних послугах, та про надавачів соціальних послуг, їхні можливості. Для цього застосовуються різні методи збору даних, зокрема, анкетування, структуровані/напівструктуровані інтерв'ю, фокус-групові дискусії та інші, що дозволяє почути/обговорити думки, очікування жителів громади, в т.ч. вразливих груп населення, зрозуміти, які види послуг необхідно розвивати в громаді, які ресурси для цього необхідні. Для збору даних структурний підрозділ з питань соціального захисту населення визначає цільові групи, які необхідно опитати щодо їх потреб у соціальних послугах. Цільові групи формуються, з числа потенційних чи фактичних отримувачів соціальних послуг (наприклад, батьки дітей з інвалідністю, молоді особи, з числа випускників інтернатних закладів, особи, звільнені з місць позбавлення волі, тощо), а також із ширших категорій населення громади (наприклад, молоді сім'ї, жінки/чоловіки певних вікових груп, тощо), які можна виокремити на основі проаналізованих соціально-демографічних даних.

Для кожної цільової групи визначається мета та завдання опитування, кількість осіб/сімей, які необхідно опитати, підбираються методи опитування (анкетування, інтерв'ю чи фокус-групова дискусія), розробляються опитувальники з переліком питань, які потрібно поставити тій чи іншій цільовій групі для того, щоб визначити їхню потребу у соціальних послугах. Також узагальнюється і аналізується інформація про результати оцінки потреб осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати. Для забезпечення сталості розвитку соціальних послуг, визначення проблем у міжвідомчій взаємодії та врахування потреб і пропозицій всіх учасників процесу розвитку соціальних послуг, також необхідно провести інтерв'ю з керівниками відповідних структурних підрозділів, представниками надавачів соціальних, медичних, освітніх та інших послуг [25, с. 57].

3. Підготовка звіту про результати визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах з пропозиціями щодо розвитку необхідних послуг для забезпечення потреб осіб/сімей на середньостроковий період [26, с. 125]. При підготовці пропозицій необхідно визначити перелік послуг, які мають бути розвинуті в громаді, умови їх доступності, необхідні ресурси (кадрові, матеріально-технічні, фінансові). Також важливо врахувати необхідність підготовки (навчання) відповідного кадрового складу для надання тієї чи іншої послуги. «Пропозиції щодо розвитку послуг мають передбачати перелік заходів, які необхідно виконати для розвитку і забезпечення надання соціальних послуг, у коротко – (терміном на 1 рік), та середньострокових (терміном на 3 роки) планах, з урахуванням найбільш актуальних потреб та можливостей, терміни виконання цих заходів та відповідальних осіб» [26]. Пропозиції також мають визначати перелік послуг, які мають бути організовані в громаді першочергово, з огляду на наступні критерії:

– запит від цільових груп (осіб/сімей, які потребують соціальних послуг) визначається на основі інформації, отриманої в результаті аналізу отриманих соціально-демографічних даних жителів громади, даних щодо вразливих груп

населення, звернень громадян щодо надання соціальних послуг, інших видів підтримки, фокус-групових дискусій, інтерв'ю та анкетування;

– повноваження територіальної громади – береться до уваги перелік базових соціальних послуг згідно вимог Закону України «Про соціальні послуги» [3], а також послуги, розвиток яких належить до власних і делегованих повноважень територіальних громад у сфері соціального захисту, встановлених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [21];

– спроможність територіальної громади з урахуванням наявних у територіальній громаді кадрових, фінансових та інших ресурсів, необхідних для впровадження та розвитку соціальних послуг, потреби у розвитку спроможності;

– експертне бачення – визначається членами робочої групи та залученими експертами у контексті забезпечення необхідного для жителів громади обсягу послуг.

Звіт про результати визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах оприлюднюється на офіційних веб-сайтах органів місцевого самоврядування і виноситься для громадського обговорення. Підрозділ з питань соціального захисту населення громади щороку проводить моніторинг та оцінку стану виконання заходів щодо організації надання соціальних послуг, за результатами якого готується узагальнений звіт та подається на розгляд відповідної місцевої ради.

Розглянемо особливості функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період.

1.3. Особливості функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період

Розвиток системи надання соціальних послуг є частиною зобов'язань України щодо виконання Європейської соціальної хартії, в якій у частині 1.14 зазначено, що кожна людина має право користуватися послугами соціальних

служб [30]. У ст. 14 цієї Хартії визначено, що з метою забезпечення ефективного надання соціальних послуг країни, що приєдналися до цієї хартії, зобов'язуються: сприяти функціонуванню служб або створювати служби, які, завдяки використанню методів соціальної роботи, сприяли б підвищенню добробуту і розвитку як окремих осіб, так і груп осіб у суспільстві, а також їхній адаптації до соціального середовища; заохочувати окремих осіб та добровільні або інші організації до участі у створенні та функціонуванні таких служб [30]. В умовах воєнного стану, після 24 лютого 2022 року, стало очевидним, що характер, механізми і перелік соціальних послуг в умовах воєнного стану мають бути зміненими. Насамперед, в умовах війни немає можливості витратити багато часу на виконання усіх офіційних процедур:

- по-перше, людей, що потрапили в скрутне становище стало набагато більше;
- по-друге гарячі воєнні дії, обстріли, міграція викликають потребу в зміні процедури і складі соціальних послуг.

В Україні виникла гостра необхідність прискорення надання соціальних послуг. Власне, така необхідність підтверджена історичними фактами. Надання швидких соціальних послуг в умовах війни виявляється критично важливим для забезпечення необхідного захисту та підтримки громадян, які стають жертвами конфлікту.

Так, наприклад в Сирії військовий конфлікт триває вже десятиліття, він призвів до гострої гуманітарної кризи. Швидке надання соціальних послуг за спрощеною процедурою «з рук в руки» включає медичну допомогу, притулок, харчування та психологічну підтримку для мільйонів переселенців та внутрішньо переміщених осіб.

У Лівії, після повстання 2011 р., внаслідок повстання та втручання іноземних сил, ця країна стала свідком гострої гуманітарної ситуації. Соціальні послуги включають надання медичної допомоги, допомогу відшкодування та відновлення інфраструктури для стабілізації ситуації.

У Руанді (після геноциду 1994 р.) виникла потреба в комплексних соціальних програмах для відновлення суспільства. Надання соціальних послуг міжнародними організаціями включало відшкодування втраченого майна, терапевтичну та психіатричну допомогу, а також програми соціальної реінтеграції.

В Іраку (після вторгнення 2003 р.) після воєнної операції країна стала свідком загостреної гуманітарної ситуації. Надання соціальних послуг включало реабілітацію постраждалих, надання житлової допомоги, інфраструктурні відновлювальні заходи та медичну підтримку.

В усіх цих прикладах швидке надання соціальних послуг виявляється критичним елементом для полегшення страждань, відновлення зруйнованих життів та сприяння соціальній стабільності в умовах військових конфліктів та гуманітарних криз.

Маємо визнати, що за останні роки світ досягнув доволі відчутного прогресу у наданні спільних, узгоджених і заснованих на даних заходів реагування на війни, конфлікти, катастрофи, щоб закласти основу для покращення життя нужденних, у тому числі біженців, але Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (далі – УВКБ ООН) вважає, що необхідно зміцнити ці досягнення і прискорити свою роботу, щоб впоратися з зростанням глобального вимушеного переміщення, що упродовж 2022 – 2023 рр. [31].

УВКБ ООН працює в Україні з 1994 року, коли Агентство підтримало репатріацію кримських татар, а в 1996 році уклало Угоду з урядом України. Згідно зі своїм мандатом, УВКБ ООН надає послуги захисту та підтримку, щоб допомогти біженцям, внутрішньо переміщеним особам (далі – ВПО), постраждалим від війни та особам без громадянства отримати доступ до своїх прав та основних послуг і знайти стійкі рішення [31]. У 2014 році УВКБ ООН збільшило свою присутність на сході України, щоб надавати більше гуманітарних послуг та допомоги людям, які постраждали від війни. Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в лютому 2022 року УВКБ

ООН ще більше розширило свою діяльність і тепер присутнє в Чернівцях, Дніпрі, Києві, Львові, Полтаві, Одесі, Ужгороді, Вінниці. Також посилило свою присутність у Донецьку та Луганську – на територіях, що перебувають під тимчасовою військовою окупацією Російської Федерації.

За аналізом УВКБ ООН повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року «призвело до загибелі людей, роз'єднання членів сімей, втрати будинків, майна, заощаджень і роботи. Інфляція та спад економіки ставлять сім'ї та громади, чий життя були зруйновані через переміщення, у дедалі небезпечніше становище». Через ракетні і артилерійські обстріли цивільна транспортна, енергетична, житлова інфраструктура була пошкоджена або зруйнована, було порушено постачання газу та електроенергії, доступ до палива. Ракетні атаки та атаки безпілотників продовжують становити загрозу безпеці та захисту мільйонів українців. «Приблизно одна третина українців була вимушена залишити свої домівки, а близько 5,5 мільйонів наразі переміщені всередині країни, 6,3 мільйонів є біженцями за кордоном. Наразі це найбільша криза переміщення людей у світі та найшвидше зростаюча ситуація з переміщенням з часів Другої світової війни» [31]. «Гуманітарні потреби в Україні продовжують збільшуватись, оскільки війна триває, і, згідно з даними, 17,6 мільйонів людей потребують гуманітарної допомоги» [31]. ВПО, люди похилого віку та люди з інвалідністю є одними з найбільш уразливих груп, які сильно постраждали від війни. Сьогодні понад 650 організацій і партнерів, які діють в Україні в рамках міжвідомчої гуманітарної допомоги, розширюють масштаби та охоплення програм з надання допомоги та просувають сервіси надання послуг якомога ближче до лінії фронту [31].

УВКБ ООН підтримує та доповнює заходи реагування української влади за трьома основними напрямками:

– «надання послуг у сфері соціально-правового захисту, діяльність у сфері захисту на рівні громад, та проведення адвокаційної роботи,

– допомога з наданням прихистку та житла в надзвичайних ситуаціях, та сприяння отриманню доступу до гідних умов проживання в коротко- та середньостроковій перспективі;

– підтримка в задоволенні базових потреб постраждалого населення через надання грошової допомоги та предметів першої необхідності (непродовольчих товарів)» [31].

Зазначимо, що за перші півроку війни попит на соціальні послуги в Україні зріс у 2 – 4 рази після впровадження воєнного стану, зрозуміло, що зросло навантаження на місцеві бюджети, навіть попри потужну допомогу міжнародних партнерів. «Видатки місцевих бюджетів на соціальну сферу складали від 3 % до 13 %. Водночас кількість наданих соціальних послуг прямо не корелює з обсягом соціальних видатків на душу населення в регіоні. Це пов'язано з тим, що переважна частка соціальних видатків спрямовується на заробітну плату – від 79 % до 98 % від загальної суми. На організацію та надання соціальних послуг спрямовується в середньому менше 10 % соціальних видатків. В Мінсоцполітики це є сигналом для запровадження змін в політиці розбудови системи надання соціальних послуг» [29].

Тому на початку березня 2022 року Міністерство соціальної політики розробило рекомендації щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. Вони включали в себе ідеї щодо спрощення та оптимізації процесу надання конкретних соціальних послуг. Однією з ключових методичних порад для місцевих органів влади було вказано надавати соціальні послуги негайно (в кризових ситуаціях), замість використання повної процедури. Цей спосіб надання послуг дозволяє приймати рішення протягом доби від моменту отримання відповідної заяви, звернення чи повідомлення про необхідність надання допомоги особі.

14 квітня 2022 року Верховна Рада України прийняла зміни до ЗУ «Про соціальні послуги», якими спрощувала деякі норми для оптимізації надання соціальних послуг. Було внесено такі зміни:

- збільшили повноваження місцевих органів влади: їм надали можливості визначати особливості порядку організації та надання соціальних послуг на території відповідної громади у разі введення надзвичайного або воєнного стану. Проте це не має суперечити логіці та нормам законодавства;
- соціальні послуги надаються екстрено (кризово) у період воєнного стану;
- особам (незалежно від їхнього рівня доходу), яким завдано шкоди пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією всі соціальні послуги надаються безоплатно;
- змінилося визначення сукупного доходу громадян для визначення малозабезпечених осіб. Відтепер середньомісячний сукупний дохід громадян визначається з урахуванням кварталу, а не шести останніх місяців (як це було раніше) [3].

Для більшої оперативності надання соціальних послуг в умовах війни Постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 р. № 560 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» (далі – Постанова № 560) було врегульоване питання надання соціальних послуг особам, які опинились у складних життєвих обставинах, екстрено (кризово) в умовах воєнного стану [28]. Відповідно до Постанови № 560 під час воєнного або надзвичайного стану екстрено (кризово) можуть надаватися певні соціальні послуги, наведені нами на рис. 1.4.

Окрім цього, в серпні 2023 набув чинності наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах». У цьому наказі викладена процедура організації «визначення потреб населення у соціальних послугах під час дії воєнного або надзвичайного стану, а також у перехідний період після його припинення». Зокрема, у цьому

Порядку враховуються зміни, які були прийняті в попередніх нормативно-правових актах упродовж 2022 – 2023 рр. [29].

Задоволення потреб соціальними послугами людей, що опинились в складних життєвих обставинах, є одним із ключових завдань діяльності системи надання соціальних послуг.

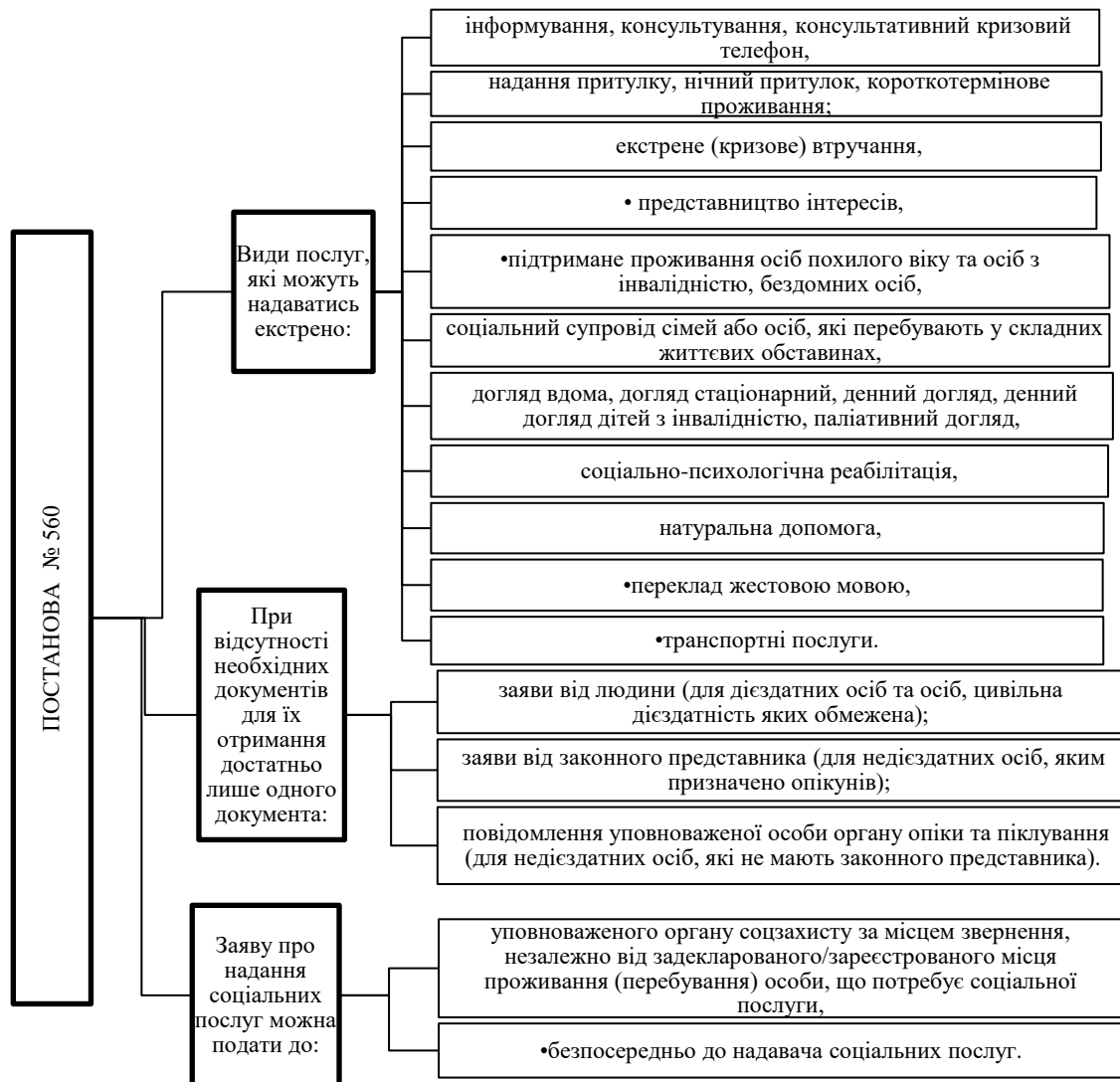

Рис. 1.4. Особливості надання соціальних послуг в умовах війни

Ефективність діяльності цієї системи напряму впливає на соціальну та політичну стабільність держави. З огляду на ці факти є необхідність у вивченні всіх складових цього процесу та здійсненні більш ґрунтовного аналізу категорії «система надання соціальних послуг».

Як правило, функціонування будь-якої системи зорієнтоване на досягнення визначених мети, цілей та результатів.

Невід'ємними компонентами системи надання соціальних послуг є суб'єкти, об'єкти та зв'язки між ними. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» [3] суб'єктами, що надають соціальні послуги, можуть бути державні, комунальні, недержавні заклади і організації, фізичні особи.

Суб'єктами, що надають соціальні послуги в умовах війни, залишаються підприємства, установи, організації, заклади незалежно від форми власності та господарювання, фізичні особи – підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги [31, с. 412].

Система надання соціальних послуг в умовах війни, як і до неї складається з таких секторів:

- державного, до якого входять суб'єкти, що надають соціальні послуги, які знаходяться у державній власності і підпорядковані ЦОВВ;
- комунального, який включає установи і заклади комунальної власності, які надають соціальні послуги та знаходяться в підпорядкуванні відповідних органів місцевого самоврядування, наділених повноваженнями створювати такі установи, заклади та управляти ними;
- недержавного, до якого відносяться громадські, благодійні, релігійні організації та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з наданням соціальних послуг; управління недержавним сектором здійснюється в порядку, визначеному законодавством та відповідними статутами.

До державних і комунальних соціальних установ і закладів відносяться:

- територіальні центри соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян;
- центри соціальних служб для молоді; центри зайнятості;
- центри професійної, медичної та соціальної реабілітації інвалідів;
- притулки для неповнолітніх;
- центри соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх;
- будинки нічного перебування бездомних громадян;
- центри обліку бездомних громадян;

- соціальні готелі;
- центри соціальної адаптації;
- інші заклади.

Але в умовах війни частка недержавного і комунального секторів значно збільшилась через організаційно-функціональну обмеженість останнього.

Сьогодні виникли законодавчі механізми, що дозволяють більш активно залучати представників недержавного сектору як надавачів соціальних послуг. Зокрема, шляхом соціального замовлення. Проте наявність законодавчих механізмів не дозволяє застосовувати його повною мірою, тому залученість громадського сектору до надання соціальних послуг залишається слабкою [32]. Наразі синхронізація зусиль державного та недержавного секторів, зокрема, спрямовані на фінансову підтримку громадських об'єднань осіб з інвалідністю, які можуть надавати соціальні послуги, на соціалізацію та інтеграцію таких осіб в суспільство. 27 січня 2023 року Уряд ухвалив постанову «Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об'єднанням осіб з інвалідністю» [33], яка надає можливість спрямувати кошти державного бюджету на підтримку громадських організацій, забезпечити прозорий механізм використання коштів і покращити надання соціальних послуг особам з інвалідністю. Також постановою встановлюються вимоги та критерії участі громадських об'єднань осіб з інвалідністю у конкурсі для визначення проєктів, на реалізацію яких буде надаватися фінансова підтримка [32].

Узагальнюючи, зазначимо окремі виклики соціальної сфери, які виникли або посилились під час війни і потребують вирішення у воєнний та повоєнний періоди:

- нерівномірність доступу громадян до соціальних послуг;
- нестача ресурсів, це стосується як персоналу, матеріального забезпечення (житлові приміщення, службовий транспорт, технічна апаратура), так і фінансових ресурсів. Хоча ця проблема існувала ще до повномасштабної війни, з 2022 р. вона посилилась;

- низька оплата праці соціальних робітників. «Станом на сьогодні середня зарплатня соціального працівника складає приблизно 9 тис. грн.» [32];
- низька залученість недержавного сектору, у тому числі самих громадян, до надання соціальних послуг. Хоча в Міністерстві соціальної політики офіційно проводять політику співпраці на рівні «влада – бізнес – громадяни», далеко не всі громади використовують наявні механізми та можливості.

Отже, порядок визначення потреб у соціальних послугах під час воєнного стану потребує доопрацювання. Адже згідно з процедурою, щомісячний аналіз щодо забезпечення осіб соціальними послугами здійснюється тільки для екстрених послуг.

Зважаючи на викладене вище можна констатувати, що система надання соціальних послуг є багатогранним складним процесом, який потребує ефективних механізмів та інструментів державного управління, виваженої та послідовної державної політики з реалізації соціального захисту щодо громадян, які опинились в складних життєвих обставинах, та чіткої і послідовної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадського сектору, що забезпечить доступність, ефективність та якість діяльності системи надання соціальних послуг в Україні.

РОЗДІЛ 2

СТАН СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1. Сучасні підходи до розвитку системи надання соціальних послуг в умовах війни і повоєнного відновлення

Російсько-українська війна, а тим більше її гаряча стадія, спричинила досить високий рівень соціальної напруженості, це вимагає від держави а також від ОМС розроблення і впровадження все більше інструментів реалізації соціальної політики і механізмів вирішення соціальних проблем, відповідних ситуації. За таких умов заснована на сучасних підходах виважена й продумана з урахуванням соціальних потреб, врегульована правовими нормами політика держави у сфері надання соціальних послуг є запорукою соціального захисту громадян та розвитку держави загалом.

У зв'язку з цим інтерес представляє накопичений у зарубіжних країнах досвід. Уряди приймають різні заходи для забезпечення надання соціальних послуг особам, які опинилися у скрутних обставинах, зокрема постраждалим від війни чи стали біженцями. А також здійснюють організацію процесу надання соціальних послуг, здійснюючи як прямий управлінський вплив через розпорядчі документи, так і організацію, координацію, інформування тощо.

Нижче наведено типові заходи, які можуть бути нами розглянуті для аналізу можливості їх застосування в національній практиці:

- уряди розробляють та впроваджують гуманітарні програми для забезпечення невідкладної допомоги в перші дні та тижні після виникнення кризи. Це може включати надання харчування, медичної допомоги, притулку та інших основних потреб;

- у багатьох країнах, які приймають мігрантів уряди організують тимчасові притулки та поселення для біженців, забезпечуючи їм безпеку, житло, харчування та медичну допомогу;

- враховуючи різні підходи до медичного забезпечення в різних країнах

важливим є забезпечення доступу до медичної допомоги та психологічної підтримки для постраждалих від війни, включаючи тих, хто пережив травми та стрес;

- держави, міжнародні організації, освітні заклади взаємодіють для створення програм для забезпечення освітніх можливостей для біженців та постраждалих дітей, щоб забезпечити їхнє нормальне виростання та розвиток;

- важливими для осіб, що потрапили в складне становище, є різноманітні програми надання фінансової підтримки та соціальної допомоги для допомоги в адаптації біженців та постраждалих громадян до нових умов життя;

- при великій кількості ВПО в Україні важливими є програми реінтеграції територій і ресоціалізації громадян, що переїхали з тимчасово окупованих територій. Розробка та впровадження програм реінтеграції для осіб, які повертаються додому після закінчення конфлікту, чи перебування в стані біженців;

- щодо повоєнних заходів з відновлення територій, зазначимо, що є поширеною практика відновлення інфраструктури. Уряди вживають заходів для відновлення інфраструктури в районах, які постраждали від конфлікту, щоб створити умови для повернення біженців та внутрішньо переміщених осіб.

Ці заходи спрямовані на забезпечення безпеки, гідного життя та відновлення після воєнних конфліктів для тих, хто опинився в скрутних обставинах або став біженцем. Також підкреслимо, що навіть зараз, ще під час війни, на Міжнародній конференції в Лугано уже було представлено карту відновлення міст України, повідомляє Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. Патрунувати відновлення українських регіонів та міст, постраждалих внаслідок війни, будуть наступні країни:

- Італія – Рівне;
- Німеччина – Чернігів;
- Канада – Суми;
- США та Туреччина – Харків;

- Чехія, Фінляндія та Швеція – Луганськ;
- Бельгія – Миколаїв;
- Швеція та Нідерланди – Херсон;
- Швейцарія – Одеса;
- Норвегія – Кіровоградщина;
- Латвія – Запоріжжя;
- Польща та Італія – Донецьк [34].

Передбачається, що план повоєнного відновлення України буде розділений на три основні етапи:

- відновлення тут і зараз критичних для життя людей об'єктів;
- відновлення після завершення бойових дій шкіл, лікарень, будівництво тимчасового житла;
- довгострокова трансформація в різних сферах [34].

Сьогодні для роботи в умовах війни і для перспектив повоєнного відновлення кардинально зростає роль таких наук, як соціологія, психологія, економіка. «Щодо виявлення думок і суджень споживачів про якість надання послуг найбільший аналітичний потенціал має державне управління та соціологія, оскільки має вивірений набір дослідницьких методик та орієнтована на пошук загальних тенденцій у розвитку соціально-економічної поведінки та свідомості населення» [35, с. 20].

Пріоритетні завдання, які ставить перед собою Кабінет Міністрів України, спрямовані на перетворення у соціальній сфері, а саме:

- доступність та якість медичного обслуговування;
- доступність загальної та професійної освіти;
- підвищення захисту вразливих категорій населення, які не в змозі самостійно вирішити свої соціальні проблеми;
- створення для працездатного населення таких економічних умов, які дозволять їм за рахунок власних коштів покращити добробут та рівень життя [36, с. 20].

Об'єктом безпосереднього державного захисту стають так звані «слабкі соціальні групи», тобто ті, які в силу об'єктивних причин не можуть захистити себе самі: діти, позбавлені піклування батьків, особи з інвалідністю (перш за все, непрацездатні), самотні малозабезпечені та важкохворі люди похилого віку. Втручання держави мінімізується, оптимізується та стає по-справжньому адресним [37, с. 66]. І тут важливим є чітке визначення компетенцій всіх сторін – учасників процесу надання суспільних послуг і розмежування владних функцій.

Законом України «Про соціальні послуги» [3] визначено розподіл повноважень між органами влади на центральному й місцевому рівнях. Національний рівень організації надання соціальних послуг – рівень центрального виконавчого органу соціальної сфери – Міністерства соціальної політики, яке здійснює формування державної політики, прийняття нормативно-правової бази, розробку організаційно-методичного забезпечення тощо. Зазначимо, що окрім прямого управлінського впливу, міністерство здійснює «координацію діяльності місцевих державних адміністрацій, ОМС та надавачів соціальних послуг щодо реалізації державної політики у сфері надання соціальних послуг». Розглядаючи рівні управління в процесі надання соціальних послуг, можна констатувати, що на державному рівні формуються основні принципи політики соціального захисту населення; основи її законодавчої бази; методичні нормативи.

До повноважень органів влади регіонального рівня, належать: забезпечення реалізації державної політики у сфері надання соціальних послуг на регіональному рівні; узагальнення визначених районними державними адміністраціями, виконавчими органами міських рад міст обласного значення, рад об'єднаних територіальних громад потреб у соціальних послугах, оприлюднення відповідних результатів [38] тощо.

До повноважень органів влади місцевого рівня належать, власне виконання функцій надання соціальних послуг, насамперед, визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах, виявлення вразливих груп населення та осіб/сімей.

Розмежування компетенцій/повноважень різних рівнів влади та узагальнення управлінських взаємин щодо надання соціальних послуг узагальнено нами на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Розмежування компетенцій/повноважень рівнів влади та узагальнення управлінських взаємин щодо надання соціальних послуг

На ОМС покладено функцію забезпечення надання базових соціальних послуг особам/сім'ям відповідно до їхніх потреб, вжиття заходів з надання інших соціальних послуг таким особам/сім'ям шляхом створення мережі надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору та/або залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору [39]. І підкреслимо, що саме ОМС забезпечує взаємодію надавачів соціальних послуг та органів, установ, закладів, фізичних осіб – підприємців, які в межах своєї компетенції надають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади допомогу вразливим групам населення та особам/сім'ям [40].

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо планування й фінансування процесу надання соціальних послуг населенню на місцевому рівні місцевими органами влади (районними) й органами самоврядування необхідним є проведення щорічного визначення потреби населення в певних видах та обсягах соціальних послуг. Весь процес щодо процесу надання соціальних послуг узагальнено нами на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Процес щодо надання соціальних послуг на рівні територіальної громади

Організація процесу надання соціальних послуг може бути здійснена також в установах іншого профілю діяльності (так, наприклад, до цього процесу можуть бути залучені центри зайнятості, заклади охорони здоров'я, освітні установи, заклади культури тощо) а також з урахуванням інновації соціальної роботи в громаді із сім'ями, що опинилися в складних життєвих обставинах [41; 42]. Надавачами соціальних послуг також можуть створюватися громадські об'єднання для здійснення захисту прав й інтересів, як надавачів, так й отримувачів соціальних послуг і саме на ОТГ припадає функція взаємодії з ними і координація їх дій.

2.2. Стан розвитку системи соціального захисту в Солонянській територіальній громаді

Соціальний захист населення є невід'ємною складовою соціальної політики в Солонянській селищній територіальній громаді, яка утворена 14 серпня 2015 року в рамках адміністративно-територіальної реформи 2015 року шляхом об'єднання населених пунктів Солонянської селищної ради, Василівської, Малозахаринської, Широчанської сільських рад.

До складу громади входить 51 населений пункт: 1 смт, 49 сіл і 1 селище. Адміністративний центр – смт Солоне. Площа громади – 863,5 км².

До 2020 р. Солонянська селищна територіальна громада входила до складу Солонянського району, а відповідно до постанови Верховної Ради України № 807-ІХ від 17 липня 2020 р. громада входить до складу Дніпровського району.

З 2021 року до складу громади приєдналися території Башмачанської, Військової, Микільської, Письмечівської, Привільнянської, Сурсько-Михайлівської сільських рад. Таким чином утворилося 10 старостинських округів:

- Аполлонівський – село Аполлонівка, село Дніпровське, селище Надіївка.
- Башмачанський – село Башмачка, село Широкополе, село Любимівка, село Любов, село Перше Травня, село Кам'яно-Зубилівка.

- Василівський – село Василівка, село Антонівка, село Дороганівка;
- Військовий – село Військове, село Гроза, село Вовніги, село Калинівка, село Петро-Свистунове.
- Кам'янський – село Кам'яне, село Панькове, село Червонокам'яне, село Новоселівка, село Гончарка.
- Микільський – село Микільське-на-Дніпрі, село Звонецький Хутір, село Звонецьке, село Оріхове, село Олексіївка.
- Письмечівський – село Письмечево, село Безбородькове, село Круте, село Стародніпровське, село Пшеничне.
- Привільнянський – село Привільне, село Малинівка, село Микільське, село Новотернуватівка, село Петрівське, село Трудолюбівка, село Маяк, село Гайдамацьке.
- Сурсько-Михайлівський – село Сурсько-Михайлівка, село Богданівка, село Новотарасівка.
- Широчанський – село Широке, село Малозахарине, село Сонячне, село Сергіївка, село Тритузне, село Шестипілля, село Вишневе.

Територія Солонянської селищної територіальної громади не дуже компактна, середня відстань до центральної садиби становить 5 кілометрів, разом з тим наявні населені пункти відстань до адміністративного центру громади від яких становить понад 20 кілометрів.

Характеристика статево-вікового складу населення громади наведена у табл. 2.1.

Станом на 01.01.2023 року в громаді народилося 191 маля, померло 618 осіб. На зменшення кількості населення в громаді вплинула низька народжуваність, природна скорочуваність та міграційні процеси, які ми зараз не можемо навіть оцінити.

Основна частина робочих місць в Солонянській громаді зосереджена на приватних підприємствах, організаціях, бюджетних установах та в органах місцевого самоврядування. Кількість працездатного населення громади становить 13605 осіб.

Таблиця 2.1

**Характеристика населення Солонянської територіальної громади станом
на 01.09.2023 року**

Показник	Кількість осіб
Чисельність населення, всього осіб, з них:	23633
жінки	13446
чоловіки	10187
Міське населення, всього осіб, з них:	7313
жінки	4040
чоловіки	3273
Сільське населення, всього осіб, з них:	16320
жінки	9406
чоловіки	6914
Чисельність дитячого населення, всього дітей у віці 0-17 років включно, з них:	4153
дівчата	1998
хлопці	2155
Діти у віці від 0 до 1 року	115
Діти у віці 1–2 роки	231
Діти у віці 3–5 років	560
Діти молодшого шкільного віку (6–10 років)	1409
Діти середнього шкільного віку (11–15 років)	1441
Діти старшого шкільного віку (16–17 років)	191
Чисельність осіб у віці 14–17 років	717
Чисельність населення працездатного віку (18–59 років включно), всього осіб, з них:	13605
працюючі	3800
Безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості), із них:	118
жінки	111
чоловіки	7
Чисельність населення у віці 60–79 років, всього осіб, з них:	5625
жінки	3223
чоловіки	2402
Чисельність населення, у віці 80 років і більше, всього осіб, з них:	250
жінки	185
чоловіки	65
Кількість народжених	191
Кількість померлих	618
Кількість багатодітних сімей:	284
кількість дітей у них	976
Кількість одиноких матерів, з них:	135
неповнолітніх одиноких матерів	1
Кількість одиноких батьків	5
Внутрішньо переміщених осіб	1543

Головна проблема з працевлаштування полягає у відсутності достатньої кількості вакантних посад та невідповідності рівня оплати праці кваліфікації працівників. Запропоновані вакантні місця з мінімальною заробітною платою мало цікавлять місцевих громадян та ВПО, особливо тих, хто переїхав з міст обласного значення. Аналіз структури вакансій за рівнем оплати свідчить, що у більшості вакансій запропоновано мінімальний розмір заробітної плати. Виникає проблема не тільки з працевлаштуванням, а й з психологічним ставленням до нового рівня життя. Значна кількість внутрішньо переміщених осіб не володіють інформацією про наявні вакантні посади в громаді.

Статеві-вікова структура, економічні та географічні характеристики внутрішньо переміщених осіб, які тимчасово проживають в громаді, мають певні особливості, які є важливими для планування допомоги та підтримки. Рівень фінансового добробуту внутрішньо переміщених осіб є досить низьким, проте так відбувається з незалежних від них обставин. Розроблення механізмів інтеграції та соціалізації внутрішньо переміщених осіб в громаду є пріоритетним напрямком для Солонянської селищної територіальної громади.

Реальним відображенням економічної ситуації, вирішення соціальних питань є зайнятість населення та стан справ на ринку праці.

За інформацією Солонянської районної філії Дніпропетровського обласного центру зайнятості у звітному періоді на обліку перебуває 118 осіб (111 – жінок та 7 – чоловіків), з них:

- ВПО (жінок) – 26 осіб, з яких 20 осіб отримують допомогу по безробіттю, 4 особи з числа внутрішньо переміщених працевлаштовані;
- учасники АТО/ООС/ЗСУ – 4 особи;
- особи з інвалідністю – 6 осіб.

Станом на 01.09.2023 року безоплатні ваучери на навчання отримали 4 особи, з них:

- ВПО – 2 особи;
- шкільні медсестри – 2 особи [43].

У межах Солонянської селищної територіальної громади проживає значна кількість громадян, що перебуває у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати. Відповідно до законодавства України такі громадяни мають право на отримання соціальних послуг, зокрема повністю чи частково за рахунок бюджетних коштів. Соціальними групами, які потенційно можуть потребувати таких послуг, є особи похилого віку, особи з інвалідністю в т.ч. діти, особи з психічними розладами. Також соціальних послуг потребують учасники АТО/ООС/ЗСУ, безробітні, особи, які постраждали від насильницьких та протиправних дій, інші категорії мешканців територіальної громади. На сьогодні на території громади надається 11 видів соціальних послуг з 43 видів, що вказані в Класифікаторі соціальних послуг, затвердженому наказом Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 року № 429 [12], водночас, мешканці громади потребують значно більшої кількості соціальних послуг, які нині змушені отримувати поза межами громади або не отримують взагалі.

Відділ соціального захисту населення Солонянської селищної ради (далі – Відділ) є виконавчим органом Солонянської селищної ради, утворений селищною радою, підзвітний і підконтрольний Солонянській селищній раді, підпорядкований виконавчому комітету селищної ради, селищному голові.

Відділ є юридичною особою публічного права, веде самотійний баланс, має право відкривати бюджетні реєстраційні рахунки в установах Державного казначейства України, у межах своїх повноважень укладати від свого імені угоди з юридичними і фізичними особами.

Відділ має печатку із зображенням Державного герба України і власним найменуванням, штамп, відповідні бланки та інші атрибути юридичної особи.

Відділ у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики України, інших центральних органів виконавчої влади, розпорядженнями голів обласної та районної державних адміністрацій, розпорядженнями селищного голови, а також «Положенням про відділ соціального захисту населення Солонянської

селищної ради» (далі – Положення) [45].

Повне найменування відділу: Відділ соціального захисту населення Солонянської селищної ради. Скорочене найменування відділу: Відділ соцзахисту Солонянської селищної ради. Засновником відділу є Солонянська селищна рада. Місцезнаходження Відділу: 52400, Дніпропетровська область, Дніпровський район, смт Солоне, вул. Гагаріна, будинок 7.

У своїй діяльності Відділ взаємодіє зі структурним підрозділом з питань соціального захисту населення районної державної адміністрації, суб'єктами надання соціальних послуг, управліннями Пенсійного фонду України, робочими органами Фонду соціального страхування України та органами державної служби зайнятості.

Відділом провадиться діяльність щодо реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення, формування та виконання місцевих програм соціальної підтримки.

У Солонянській селищній територіальній громаді надавачем соціальних послуг є комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради, у табл. 2.2. наведено загальну інформацію про надавача послуг.

Таблиця 2.2

**Інформація щодо надавача соціальних послуг
у Солонянській селищній територіальній громаді**

Найменування надавача соціальних послуг	Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради (КУ «ЦНСП»)
Форма власності	комунальна
Організаційно-правова форма	Комунальна організація
Підпорядкування	Відділу соціального захисту населення Солонянської селищної ради
Регіон	Дніпропетровська область
Населений пункт	смт Солоне
Вулиця, номер будинку	вулиця Гагаріна будинок 7
Телефон/факс	+380950002850
Електронна адреса	solone.socposlugu@gmail.com
Реєстраційний номер в Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг	120203049

Відділ є неприбутковою установою та не має на меті отримання доходів, тому забороняється розподіляти отримані доходи (прибутки) або їх частини для розподілу серед засновників (учасників), членів Відділу, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

Доходи (прибутки) Відділу використовуються виключно для фінансування видатків на утримання Відділу, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених Положенням. Відділ здійснює свою діяльність в межах, визначених Положенням та посадовими інструкціями.

При Відділі створений сектор по роботі з внутрішньо переміщеними особами відділу соціального захисту населення Солонянської селищної ради (далі – Сектор). Керівництво Сектором здійснюється завідувачем Сектору, що призначається на посаду на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України. Завідувач Сектору підпорядковується селищному голові, заступнику селищного голови, начальнику Відділу, заступнику начальника Відділу згідно з розподілом функціональних повноважень. Сектор здійснює діяльність на підставі Положення про Сектор, яке затверджується рішенням Солонянської селищної ради.

До сфери управління Відділу входить комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради. Діловодство у Відділі ведеться згідно з номенклатурою справ Відділу.

До основних повноважень Відділу відноситься:

- встановлення за рахунок коштів місцевого бюджету і благодійних надходжень додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту населення;

- вирішення відповідно до законодавства питань про надання допомоги особам з інвалідністю, ветеранам війни та праці, учасникам бойових дій, сім'ям загиблих (померлих або визнаних такими, що пропали безвісти) військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас (крім військовослужбовців строкової служби та військової служби за призовом осіб

офіцерського складу) або відставку, особам з інвалідністю з дитинства, багатодітним сім'ям у будівництві індивідуальних жилих будинків, проведенні капітального ремонту житла, у придбанні будівельних матеріалів; відведення зазначеним особам у першочерговому порядку земельних ділянок для індивідуального будівництва, садівництва та городництва;

– вирішення питань про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням самотніх громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; подання допомоги на поховання громадян в інших випадках, передбачених законодавством;

– забезпечення здійснення передбачених законодавством заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов осіб з інвалідністю, учасників бойових дій, ветеранів війни та праці, громадян, реабілітованих як жертви політичних репресій, військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, сімей, які втратили годувальника, багатодітних сімей, громадян похилого віку, які потребують обслуговування вдома, до влаштування в будинки осіб з інвалідністю і громадян похилого віку, які мають потребу в цьому, дітей, що залишилися без піклування батьків, на виховання в сім'ї громадян;

– вирішення відповідно до законодавства питань надання соціальних послуг особам та сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, забезпечення утримання та виховання дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах;

– вирішення відповідно до законодавства питань про надання пільг і допомоги, пов'язаних з охороною материнства і дитинства;

– надання відповідно до законодавства одноразової допомоги громадянам, які постраждали від стихійного лиха;

– вирішення відповідно до законодавства питань про надання компенсацій і пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в інших випадках, передбачених законодавством;

– встановлення відповідно до законодавства розмірів і порядку виплати щомісячної допомоги особам, які здійснюють догляд за самотніми громадянами, які за висновком медичних закладів потребують постійного стороннього догляду.

Загалом, у Солонянській селищній територіальній громаді надається 11 видів соціальних послуг, 4 з них для дорослих та дітей з інвалідністю, наведені нами на рис. 2.3.

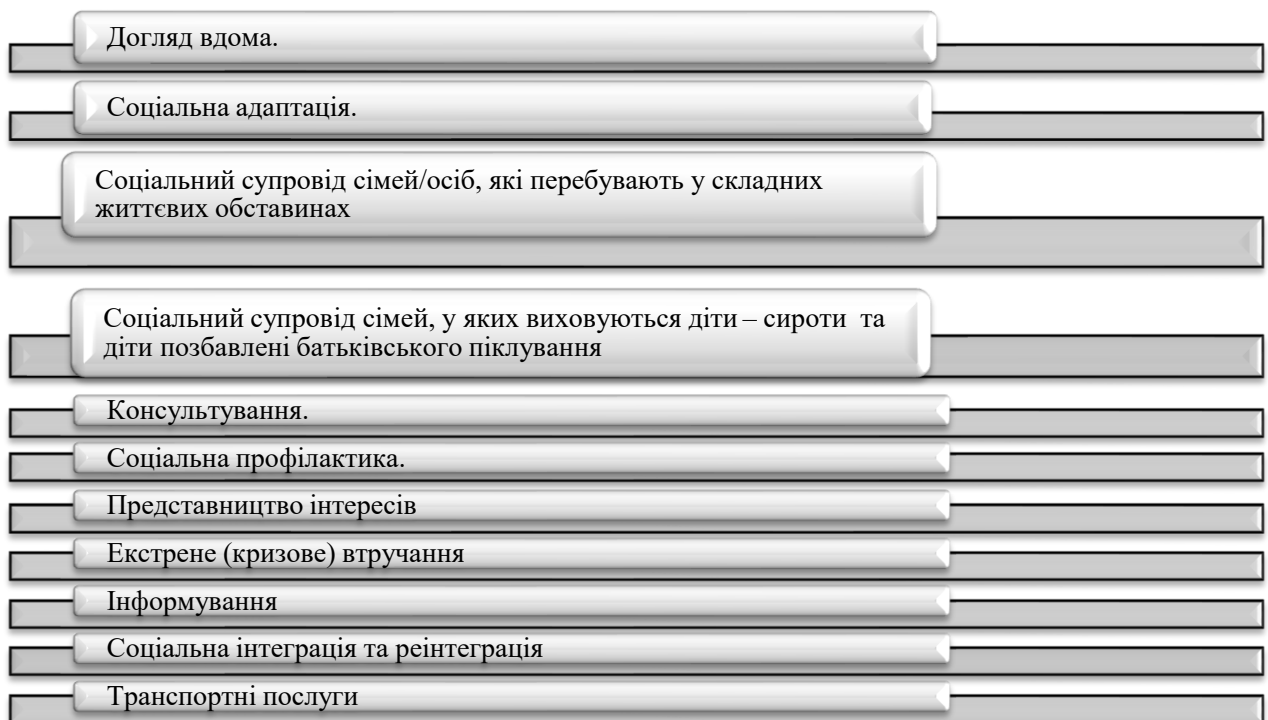

Рис. 2.3. Перелік соціальних послуг КУ «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної територіальної громади

Чинниками, що зумовлюють вразливість/складні життєві обставини, які найбільше поширені в Солонянській селищній територіальній громаді є: похилий вік; часткова або повна втрата рухової активності, пам'яті; невиліковні хвороби; хвороби, що потребують тривалого лікування; психічні та поведінкові розлади; інвалідність; безробіття; малозабезпеченість особи; поведінкові розлади у дітей через розлучення батьків; ухилення батьками або особами, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків із виховання дитини; втрата соціальних зв'язків, у тому числі під час перебування в місцях позбавлення

волі; жорстоке поводження з дитиною; насильство за ознакою статі; домашнє насильство.

Чисельність вразливих груп населення Солонянської громади станом на 01.09.2023 року наведена у додатку А. Серед найбільш численних такі групи:

- кількість внутрішньо переміщених осіб – 1543 осіб;
- кількість повнолітніх осіб з інвалідністю – 1997 осіб;
- кількість осіб похилого віку – 5875 осіб.

Аналіз забезпечення соціальними послугами осіб/сімей у Солонянській селищній територіальній громаді, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах наведений у додатку Б.

Для цілей аналізу було співставлено кількість осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення та кількість осіб, які звертались щодо отримання соціальних послуг, кількість осіб/сімей, щодо яких зроблено висновок про потребу в наданні соціальних послуг, з них виокремлена кількість осіб/сімей, які отримували соціальні послуги, кількість осіб/сімей, які не отримували соціальні послуги. Як видно з додатку Б, не всі особи, що потребують соціального захисту звернулись за допомогою у відділ соціального захисту. Зокрема слабка активність серед внутрішньо переміщених осіб, безробітних (zareєстровані в центрі зайнятості особи), осіб похилого віку.

Розглянемо проблеми та потреби які виникають у соціалізації та інтеграції ВПО у Солонянській селищній територіальній громаді.

2.3. Проблеми та потреби які виникають у споживачів соціальних послуг в Солонянській селищній територіальній громаді

Метою реалізації соціальної політики у Солонянській громаді є соціальний захист громадян, передусім тих, які потрапили у складні життєві обставини.

Система надання соціальних послуг в громаді надає таку соціальну підтримку особам, соціальним групам, яка сприяє у створенні умов для

самостійного розв'язання їх життєвих проблем, у відновленні втрачених ними навичок і функцій, у подоланні або мінімізації негативних наслідків таких обставин, які вони не в змозі подолати за допомогою наявних у них ресурсів.

Повномасштабне вторгнення російської федерації проти України зумовило значне збільшення кількості сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах. Багато людей змушені залишити місця свого постійного проживання і переселитись до інших регіонів України, у тому числі і до Солонянської селищної територіальної громади. Значна кількість осіб не має можливості повернутися до місць постійного проживання через продовження гарячої фази війни або повну втрату власного житла. При цьому, чимало громадян, які втратили своє житло, вирішили залишитися на тривале або постійне проживання саме у Солонянській громаді.

З 24 лютого 2022 року Солонянська громада прийняла близько 3170 внутрішньо переміщених осіб. Станом на серпень 2023 року на обліку перебуває 1543 внутрішньо переміщених осіб. Значна кількість осіб не має можливості повернутися до місць постійного проживання через продовження гарячої фази війни або повну втрату власного житла. При цьому, 60,9 % громадян, які втратили своє житло, вирішили залишитися на тривале або постійне проживання саме у Солонянській громаді. З метою якісної та швидкої інтеграції ВПО в громаду ведеться облік ВПО з урахуванням категорії вразливості, економічної та міграційної активності. Результати аналізу є важливими для планування допомоги та повоєнної підтримки ВПО й інтерпретації даних щодо конкретних потреб чи планів ВПО.

Найбільш вразливі категорії:

- 116 осіб з інвалідністю (I – II групи – 36 осіб; III групи – 80 осіб);
- 38 мають особливі потреби (лежачі);
- 20 багатодітних сімей;
- Мало мобільних (60+) – 489 осіб.

Статеві-вікова структура, економічні та географічні характеристики внутрішньо переміщених осіб, які тимчасово проживають в громаді, мають

певні особливості, які є важливими для планування допомоги та підтримки (табл. 2.3). Законом України «Про соціальні послуги» (пункт 4, стаття 11) визначено, що до «повноважень об'єднаних територіальних громад належить визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах, у тому числі із залученням надавачів соціальних послуг недержавного сектору, оприлюднення відповідних результатів» [3].

Таблиця 2.3

Чисельність внутрішньо переміщених осіб у розрізі старостинських округів станом на 01.09.2023 року

Старостинський округ	01.09.2023				
	Всього	Жінок	Чоловіків	Діти	
				Д	Х
Аполонівський СО	111	51	29	13	18
Башмачанський СО	128	66	32	17	13
Василівський СО	134	62	35	21	16
Військовий СО	201	92	53	32	24
Камянський СО	51	29	11	6	5
Микільський СО	130	62	42	13	13
Письмечівський СО	33	18	8	3	4
Привільнянський СО	80	39	17	10	14
с/мт Солоне	480	250	102	52	76
Сурсько-Михайлівський СО	129	75	26	13	15
Широчанський СО	66	33	20	8	5
Разом	1543	777	375	188	203

Оновлення та модернізація інфраструктури системи соціальних послуг, включаючи впровадження інформаційних технологій для поліпшення доступності та ефективності. Систематичний моніторинг та оцінка ефективності системи, а також здійснення корекційних заходів на основі отриманих результатів.

Враховуючи це, з 16 червня по 15 серпня 2023 року проводилося визначення потреб у соціальних послугах населення Солонянської селищної територіальної громади відповідно до протоколу № 1 від 02 червня 2023 року засідання робочої групи, затвердженою рішенням виконавчого комітету від 19.04.2023 року № 135 «Про створення робочої групи з визначення потреб

населення Солонянської селищної територіальної громади у соціальних послугах» [48].

Опитування проведено шляхом заповнення опитувальника паперової та гул-форми. В опитуванні взяли участь 536 осіб (жінок – 388 осіб; чоловіків – 143 особи; інше – 5 осіб).

Основною метою визначення потреб населення у соціальних послугах є визначення потенційних отримувачів соціальних послуг, визначення індивідуальних потреб осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначення соціальних груп в громаді, що потребують соціальних послуг, збільшення рівня якості та розширення переліку соціальних послуг в громаді відповідно до «Стратегії розвитку Солонянської селищної територіальної громади на 2022 – 2027 роки» [50] та внесення змін до «Комплексної програми соціального захисту населення Солонянської селищної ради на 2020 – 2024 роки» [51] (зі змінами).

Відділом соціального захисту населення було проведено опитування щодо потреб у соціальних послугах. Джерелами інформації про потреби населення в соціальних послугах є дані проведених індивідуальних оцінювань потреб осіб та сімей, що опинилися в складних життєвих обставинах, й також інформація, отримана від надавачів соціальних послуг, соціально-демографічні дані та дослідження [52] тощо.

Отримані результати щодо визначення потреби населення в соціальних послугах нами будуть «використані для формування пріоритетних напрямів замовлення соціальних послуг» [53], виявлення кількісних і якісних показників у потребах, створення нових послуг і формування бюджетних запитів для фінансування надання соціальних послуг. Також, за результатами визначення основних потреб населення нашої громади у соціальних послугах Відділ соціального захисту розробляє плани та програми розвитку діяльності, планує грантову роботу, освітньо-інформаційні заходи тощо. Якість надання соціальних послуг можна оцінити через зміст самої послуги та кількісні

характеристики цієї послуги, зокрема кількість осіб, що потребують послуги, звернулись за послугою і її отримали [54].

Нами наведений Зведений аналіз результатів визначення потреб у соціальних послугах населення Солонянської селищної територіальної громади, насамперед ми вивчили категорії населення, які прийняли участь в дослідженні (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Категорії населення, що прийняли участь в опитуванні щодо потреб у соціальних послугах Солонянської селищної територіальної громади

Категорії населення	Осіб	%
Особи похилого віку (60 + років)	229	42,7 %
Не відношусь до жодної з перчислених категорій/ у мене все добре	105	19,6 %
Особи з інвалідністю	70	13,1 %
Внутрішньо переміщені особи	58	10,8 %
Особи з невиліковними хворобами, що потребують тривалого лікування та догляду	46	8,6 %
Багатодітна сім'я	45	8,4 %
Особи з частковою або повною втратою рухової активності	36	6,7 %
Малозабезпечена сім'я	30	5,6 %
Безробітні	29	5,4 %
Члени родини учасника АТО/ООС/Захисника та Захисниці України внаслідок військової агресії російської федерації проти України	27	5 %
Сім'ї та особи, які опинилися в складних життєвих обставинах	23	4,3 %
Учасники АТО/ООС/Захисники та Захисниці України внаслідок військової агресії російської федерації проти України	11	2,1 %
Батьки/опікуни дітей із поведінковими розладами	9	1,7 %
Члени сім'ї зниклих безвісти або полонених військових	8	1,5 %
Сім'ї загиблого (померлого) учасника АТО/ООС/Захисника та Захисниці України внаслідок військової агресії російської федерації проти України	7	1,3 %
Особи які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	5	0,9 %
Особи, на які поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»	4	0,7 %
Бездомні особи	4	0,7 %
Неповнолітня мати	3	0,6 %
Інше:	3	0,6 %

Як бачимо, головними респондентами стали Особи похилого віку (60 + років) (42.7 %). Тепер розглянемо як відповідали на питання щодо отримання соціальних послуг (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Чи отримували Ви соціальні послуги?

Запитання	Так	Ні
Чи отримували ви коли-небудь соціальні послуги ?	49,6 %	50,4 %
Чи знаєте Ви до кого можна звернутися з питань отримання соціальних послуг ?	76,1 %	23,9 %

Як бачимо, більша половина респондентів (50,4 %) не отримувала послуг в громаді, навіть попри те, що 76,1 % опитаних визнали, що їм відомо куди звертатись. І це зрозуміло, адже надавач соціальних послуг і Солонянська селищна рада залучили до інформування доволі широку низку інформаційних джерел (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Джерела отримання інформації про соціальні послуги
в Солонянській селищній територіальній громаді**

Джерела	Осіб	%
Сайт Солонянської селищної територіальної громади	147	27,4 %
Соціальні мережі	131	24,4 %
Від знайомих, друзів, сусідів	148	27,6 %
Від соціального працівника	154	28,7 %
Інформаційні буклети, брошури	86	16 %

Причому, такі джерела як сайт Солонянської селищної територіальної громади, соціальні мережі, знайомі, друзі, сусіди, практично доносили повну інформацію. Щоправда, чільне місце таки займає інформування населення з боку соціальних працівників (28,7 %).

Розвиток соціальних послуг, а також удосконалення механізму їх надання наразі є дуже актуальним питанням в Солонянській селищній територіальній громаді. Важливим є рівень задоволення (56,5 %), часткового задоволення (28,2 %) чи незадоволення (15,1 %) якістю соціальних послуг, які були надані (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Якість надання соціальних послуг

Рівень задоволення соціальними послугами	Осіб	%
Задоволений/на	285	56,5 %
Частково задоволений/на	142	28,2 %
Не задоволений/на	76	15,1 %

Соціальні послуги як комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи, сім'ї чи індивідів, передбачає, що надавачі запропонують соціальні послуги як безоплатні, так і на платній основі. Інформація про отримання платних послуг вдома наведена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Платні соціальні послуги допомоги вдома

Запитання	Так	Ні
Чи знаєте Ви про можливість отримувати платні соціальні послуги допомоги вдома?	314	222
Чи готові Ви отримувати платні соціальні послуги допомоги вдома?	115	421

Також в ході опитування надавач послуг з'ясував чи відомо респондентам про можливість отримувати безкоштовну транспортну послугу «Соціальне таксі» (табл. 2.9) і, як бачимо, лише 64,2 % потенційних користувачів знають про цю послугу.

Таблиця 2.9

Поінформованість про можливість отримувати безкоштовну транспортну послугу «Соціальне таксі»

Відповідь	Осіб	%
Так	344	64,2 %
Ні	192	35,8 %

І, власне, ключовим моментом опитування стало визначення потреби у певних соціальних послугах, які були б затребуваними потенційними споживачами в Солонянській територіальній громаді упродовж 2024 – 2026 рр.

(табл. 2.10). Як бачимо, доволі широке коло послуг є затребуваними мешканцями громади, але все ще залишаються поза їх досяжністю.

За результатами оцінювання спроможності Солонянської селищної територіальної громади у забезпеченні населення соціальними послугами запропоновано розширити перелік послуг комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради на денний догляд та натуральна допомога шляхом відкриття відділень денного догляду і відділення адресної натуральної допомоги.

Таблиця 2.10

**Потреба у соціальних послугах споживачами
в Солонянській селищній територіальній громаді, осіб**

№	Назва соціальної послуги	Запитання		
		Який із перерахованих видів соціальних послуг Ви вважаєте необхідним?	Які соціальні послуги Ви бажали б отримувати?	Який вид послуги Ви вже отримуєте?
1	Транспортні послуги	207	196	49
2	Інформування	223	155	150
3	Консультування	176	150	101
4	Догляд вдома	159	97	136
5	Соціальний супровід сімей / осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах	84	39	27
6	Представництво інтересів	66	30	27
7	Соціальна профілактика	49	22	23
8	Соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування	40	12	9
9	Екстрене (кризове) втручання	28	11	3
10	Соціальна адаптація	29	9	11
11	Соціальна інтеграція та реінтеграція	17	6	1
12	Натуральна допомога	173	158	-
13	Консультативний кризовий телефон	90	70	-
14	Підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю	96	44	-
15	Денний догляд	32	25	-
16	Соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями	37	25	-
17	Соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці	33	21	-
18	Посередництво	36	29	-

Продовження табл. 2.10

№	Назва соціальної послуги	Запитання		
		Який із перерахованих видів соціальних послуг Ви вважаєте необхідним?	Які соціальні послуги Ви бажали б отримувати?	Який вид послуги Ви вже отримуете?
19	Тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування	36	22	-
20	Супровід під час інклюзивного навчання	41	18	-
21	Тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю	36	16	-
22	Соціально-трудова адаптація	27	15	-
23	Фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальними, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями	54	15	-
24	Догляд стаціонарний	17	13	-
25	Догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних	35	11	-
26	Персональний асистент	21	9	-
27	Денний догляд дітей з інвалідністю	17	6	-
28	Паліативний догляд	14	6	-
29	Переклад жестовою мовою	8	5	-

У ході опитування було виявлено також деякі загальні тенденції та недоліки:

– бюрократія та складність процедур. Велика кількість адміністративних процедур та бюрократичних обмежень, які необхідно подолати для отримання певної послуги ускладнює доступ до соціальних послуг для громадян, а, з іншого боку – не дозволяє використати ресурс послуги повною мірою (як було при наданні послуги «Соціальне таксі» щодо обмеження осіб, які можуть ним скористатись);

– загроза нерівного розподілу соціальних послуг та недостатня інклюзія певних груп населення, недостатня поінформованість щодо самої послуги і

правил її отримання призводять до збільшення соціально-економічних нерівностей загалом і невдоволення якістю послуг;

– фінансові обмеження соціальної сфери в громаді та дефіцит фінансування суттєво обмежують обсяг та якість соціальних послуг, які надаються населенню.

Можливими шляхами розв'язання існуючих соціальних проблем є:

- розробка Програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Солонянській селищній територіальній громаді 2024 – 2026 роки;
- розширення переліку та збільшення кількості соціальних послуг;
- залучення необхідної кількості надавачів соціальних послуг.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СОЛОНЯНСЬКІЙ СЕЛИЩНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

3.1. Пропозиції щодо удосконалення системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період

Соціальний захист населення є невід'ємною складовою соціальної політики будь-якої держави. Суть соціального захисту полягає в наданні державою допомоги найбільш незахищеним верствам населення, шляхом заходів, які реалізуються відповідними органами державної влади та видатків з бюджету. До найбільш незахищених верств населення в Україні належать: внутрішньо переміщені особи; малозабезпечені сім'ї; громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; фізичні особи, які надають соціальні послуги; особи, які постраждали від торгівлі людьми; багатодітні сім'ї; Учасники АТО/ООС/Захисники та Захисниці України внаслідок військової агресії російської федерації проти України та члени їх родин; члени сім'ї загиблого (померлого) учасника АТО/ООС/Захисника та Захисниці України внаслідок військової агресії російської федерації проти України; матері-одиначки, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи тощо.

За результатами опитування стан інформування та обізнаності населення щодо надання соціальних послуг в громаді не достатній. Наявні засоби інформування (сайт селищної ради, соціальні мережі та інші) не доступні для частини людей похилого віку. З метою вирішення цього питання необхідно провести ряд заходів, а саме:

- оновлення знань та навичок фахівців, які працюють у соціальній сфері;
- забезпечити населення належними відомостями з питань отримання послуг та щодо суб'єктів, що їх надають;
- забезпечити інформацією про наявні послуги спеціалістів, які за своїми повноваженнями повинні надавати населенню інформацію про такі послуги;

– спонукати спеціалістів установ освіти, охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, представників інших організацій та установ до скеровування населення до установ, що надають соціальні послуги, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Необхідною передумовою покращення надання соціальних послуг мешканцям територіальної громади є своєчасне надання послуг, яке сприятиме попередженню виникнення проблемних ситуацій; вибудовування оптимальної моделі фінансування соціальних послуг у громаді; забезпечення відкритості процесу та залучення до нього зацікавлених у розвитку громади осіб, що створює сприятливі умови для врахування широкого кола пропозицій та думок; введення єдиних принципів, правил, технологій, алгоритмів дій для організації надання соціальної підтримки мешканцям територіальної громади; постійне інформування населення про можливості отримання соціальних послуг, їх перелік в громаді та права отримувачів послуг.

Ми порівняли існуючі пріоритетні види соціальних послуг, якими користуються жителі громади сьогодні (табл. 3.1) і ті, пріоритетні види соціальних послуг для жителів Солонянської селищної територіальної громади, які б вони хотіли отримати в середньостроковій і короткостроковій перспективі, (список сформований за результатами опитування щодо визначення потреб) (табл. 3.2).

Таблиця 3.1

Види соціальних послуг, які якими користуються жителі Солонянської селищної територіальної громади

Назва соціальної послуги	Кількість отримувачів послуг, осіб
Догляд вдома	198
Транспортні послуги	46
Інформування	30
Консультавання	18
Соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти – сироти та діти, позбавлені батьківського піклування	17
Представництво інтересів	14
Соціальний супровід сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах	11

**Пріоритетні види соціальних послуг, які запитують жителі
Солонянської селищної територіальної громади за даними опитування**

Назва соціальної послуги	Кількість отримувачів послуг, осіб
Натуральна допомога	158
Консультативний кризовий телефон	70
Підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю	44
Денний догляд	25
Соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями	25
Соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці	21

Як бачимо, ці переліки не є ідентичними, бо на перше місце за запитом виходить натуральна допомога. І цьому є логічне пояснення, рівень фінансового добробуту більшості мешканців, а особливо внутрішньо переміщених осіб є досить низьким, проте так відбувається з незалежних від них обставин. Станом на 23.08.2023 року зареєстровані як безробітні 26 ВПО, з них 20 осіб отримують допомогу по безробіттю, 4 особи з числа внутрішньо переміщених працевлаштовані. Так, згідно нашого опитування повністю втратили роботу 39,7 % ВПО, лише 5,2 % працюють віддалено. Тому ситуація склалась таким чином, що громада взяла на себе відповідальність за ВПО у питаннях забезпечення гуманітарною та благодійною допомогою. Постійний пошук донорів та співпраці з благодійними, громадськими організаціями забезпечила надання ВПО засобів першої необхідності.

Рис. 3.1. Чи втратили внутрішньо переміщені особи роботу у зв'язку з переїздом?

Втім у громаді є великий потенціал працевлаштування. Основна частина робочих місць в громаді зосереджена на приватних підприємствах, організаціях, бюджетних установах та в органах місцевого самоврядування.

Основні проблеми, з якими стикаються як жителі громади, особливо в воєнний час, так і внутрішньо переміщені особи, схожі між собою:

- нестача житла (у тому числі комунального житла, підвищення вартості оренди, складності з пошуком житла);
- працевлаштування;
- матеріальні потреби, зокрема фінансова підтримка, доступність гуманітарної допомоги.

На території Солонянської селищної територіальної громади функціонує 62 промислових підприємств. За результатами опитування 16 підприємців 68,8 % керівників підприємств Солонянської територіальної громади готові взяти на роботу ВПО (рис. 3.2).

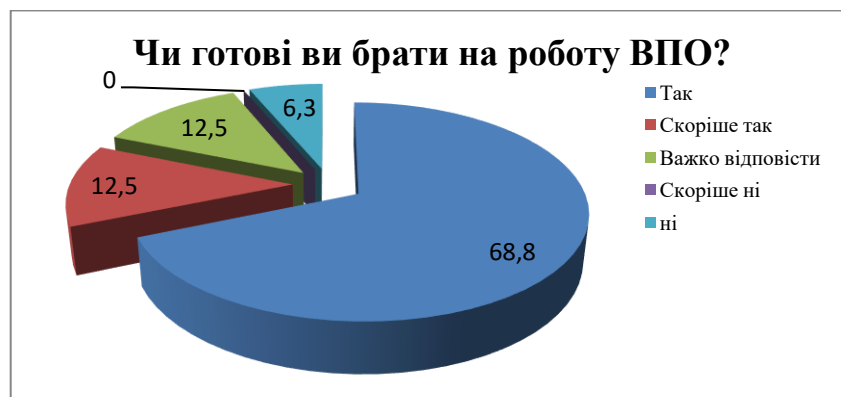

Рис. 3.2. Чи готові Ви брати на роботу ВПО?

Попитом користуються наступні професії: тракторист, комбайнер, кухар, маркетолог, продавець, юрист, бармен. Але головною проблемою з працевлаштування залишається відсутність достатньої кількості вакантних посад та невідповідності рівня оплати праці кваліфікації працівників. Запропоновані вакантні місця з мінімальною заробітною платою мало цікавлять ВПО, особливо тих, хто переїхав з міст обласного значення. Виникає проблема не тільки з працевлаштуванням, а й з психологічним ставленням до нового

рівня життя. Значна кількість внутрішньо переміщених осіб не володіють інформацією про наявні вакантні посади в громаді.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації виникло навантаження на житловий фонд громади у зв'язку із збільшенням ВПО. Для порівняння кількість внутрішньо переміщених осіб станом на 01.01.2022 року становила – 143 особи, станом на 01.01.2023 року – 1524 особи, на кінець 2023 р. – 3170 осіб. На кінець 2021 р. в громаді налічувалось 23633 особи [55], тобто 12 % мешканців громади – ВПО.

Громада перспективна та приваблива для проживання. Політика місцевої влади направлена на те, щоб місцеве населення, часткою якого стали ВПО, мало достатній рівень життя та отримували всі соціальні гарантії. Але достатньої кількості житла належної якості все ще недостатньо.

Внутрішньо переміщені особи отримують медичні послуги відповідно до Програми медичних гарантій. Медична галузь громади постійно розвивається. У зв'язку із нестачею кваліфікованих кадрів (лікарів) в громаді запроваджено практику з надання житла медичним спеціалістам, які готові працювати в громаді. Технічна база медичних установ постійно поновлюється сучасним медичним обладнанням за рахунок місцевого бюджету та донорських коштів.

Закладами культури громади організуються культурно-мистецькі та освітні заходи з нагоди пам'ятних та знаменних дат державного і місцевого значень, в тому числі із залученням до них внутрішньо переміщених осіб.

За результатами визначення потреб населення Солонянської селищної територіальної громади та наданими пропозиціями щодо покращення якості надання соціальних послуг у воєнний і повоєнний період прийняті наступні висновки:

- для задоволення потреб населення громади у соціальних послугах продовжувати забезпечувати надання соціальних послуг та залучати для отримання соціальних послуг нові категорії громадян, які потребують соціальної підтримки;

- посилити роботу щодо виявлення осіб, які знаходяться в складних життєвих обставинах та потребують соціальних послуг;
- надавачу соціальних послуг, покращити інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення громади щодо соціальних послуг, облаштувати інформаційні куточки в старостинських округах на яких повинна міститися доступна, актуальна і вичерпна інформація для отримання послуг, розмішувати актуальну інформацію про соціальні послуги на дошках оголошень біля установ охорони здоров'я;
- збільшення штатної чисельності комунальної установи «Центр надання соціальних послуг», як основного та єдиного надавача соціальних послуг в громаді, що дозволить покращити доступність та якість послуг, збільшити їхній обсяг, що надаються вразливим верствам населення, розширить можливості впровадження діяльності у соціальній сфері та забезпечить зростання стандартів якості життя мешканців Солонянської селищної територіальної громади.

3.2. Механізми реалізації проєктів надання соціальних послуг для мешканців громади у тому числі внутрішньо переміщених осіб

Більшість внутрішньо переміщених осіб усвідомлюють, що їх переміщення не короткочасне, дехто взагалі втратив домівку, місце роботи та надію на повернення до рідного краю. Для комфортного перебування в нашій громаді ВПО, насамперед, необхідно працевлаштуватися. Адже, це – не тільки джерело матеріального забезпечення, а й адаптація в суспільстві та спосіб покращення психологічного стану.

З 20.06.2023 – 19.08.2023 року відділом соціального захисту населення Солонянської селищної ради проведено опитування серед внутрішньо переміщених осіб, місцевих мешканців та представників бізнесу, метою якого було дослідження основних проблем та потреб, які виникають у соціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Опрацьовано 496 анкета для

внутрішньо переміщених осіб. Опитуванням охоплені повнолітні жителі всіх населених пунктів громади, всіх вікових груп, різного освітнього рівня.

Виявлення та оцінка основних проблем інтеграції внутрішньо переміщених осіб (опитування внутрішньо переміщених осіб, мешканців Солонянської селищної територіальної громади) з метою зміни механізмів надання соціальних послуг.

За результатами опитування, ключові особливості внутрішньо переміщених осіб наступні (рис. 3.3, рис. 3.4).

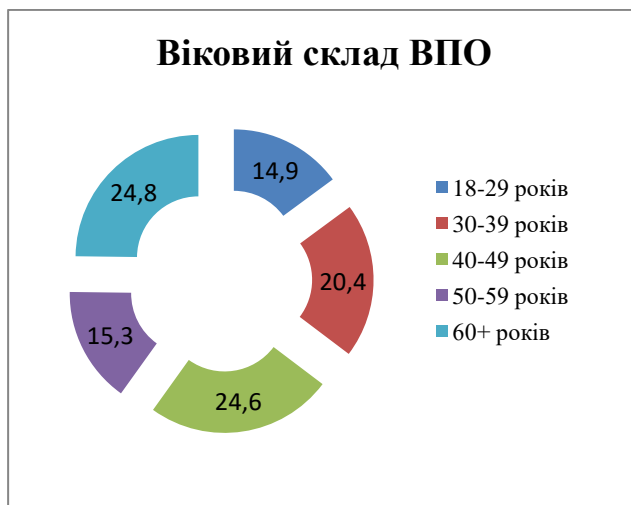

Рис. 3.3. Віковий склад ВПО

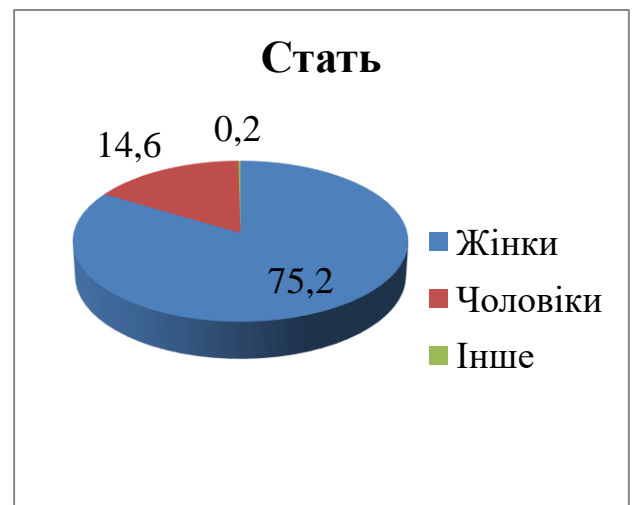

Рис. 3.4. Стать ВПО

Як бачимо, 75,2 % – особи працездатного віку (що є добре і для розвитку громади і для послаблення тиску на систему соціального захисту в майбутньому) та 25,8 % – особи похилого віку. 75,2 % внутрішньо переміщених осіб у громаді – жінки, ситуація склалась наступним чином, так як чоловіки стали на захист Батьківщини, а жінки та діти були змушені шукати більш безпечного місця проживання.

Найбільше осіб приїхало з м. Донецьк та Донецької області (52,2 %), так як області є сусідніми, більшість ВПО не хотіли покидати домівку на довго та від'їжджати до віддалених областей або за межі країни (рис. 3.5). І щодо переміщення, вперше в житті – 87,9 %, а 11,3 % громадян війна наздогнала вдруге, й 0,8 % – втретє (рис. 3.6).

Рис. 3.5. Область, з якої переїхали

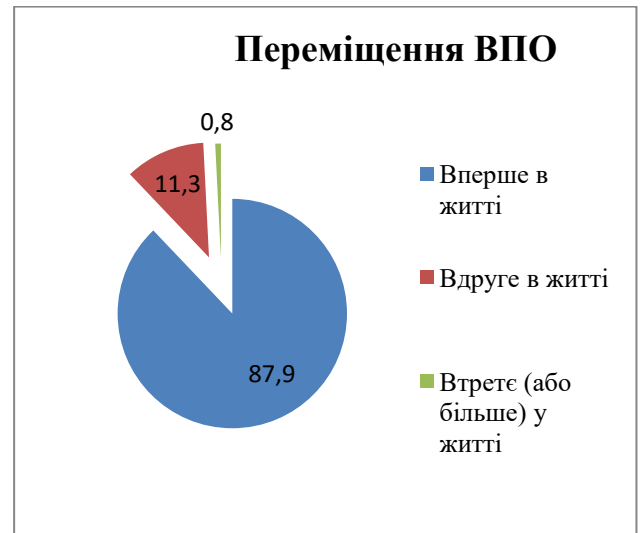

Рис. 3.6. Переміщення ВПО

На думку місцевих мешканців, присутність ВПО в громаді позитивно впливає на наступні показники:

- збільшиться кількість населення в громаді;
- з'являться фахівці потрібні для підприємстві організацій в громаді;
- у громаду надійдуть додаткові кошти;
- з'являться нові друзі;
- збільшиться конкуренція на ринку праці

Останнє визначило негативну оцінку присутності ВПО в громаді.

Відношення місцевого населення до присутності ВПО в громаді в цілому є позитивним. Так, присутність ВПО в громаді місцеві мешканці оцінили позитивно 47,6 % з опитаних (рис. 3.7).

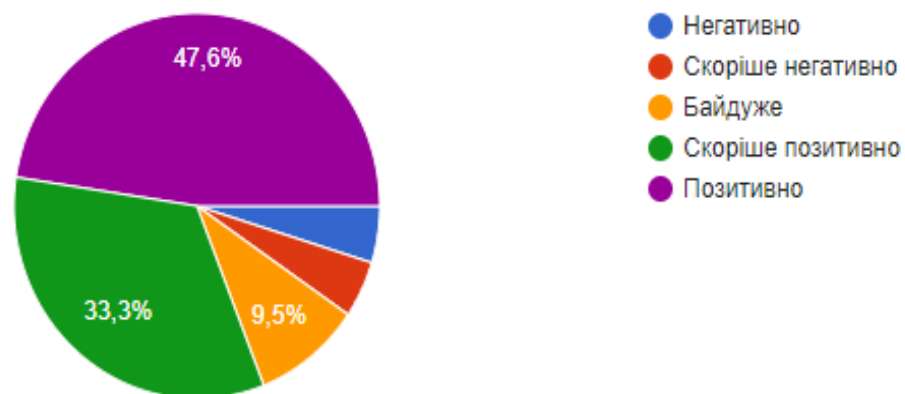

Рис. 3.7. Відношення місцевого населення до присутності ВПО в громаді

І зрештою, було оцінено відношення ВПО до системи надання соціальних послуг в громаді (рис. 3.8): 320 осіб оцінили рівень підтримки з боку органів місцевого самоврядування, як відмінний (місцеві органи влади відкриті до ВПО і намагаються всіляко сприяти і допомагати), 94 осіб оцінили на чотири бали (місцеві органи влади недостатньо відкриті до проблем ВПО, але загалом справляється зі своїми функціями в цьому плані), важко відповісти – 67 особам і лише 16 осіб – вважають що місцеві органи влади байдужі до проблем ВПО, не хочуть ними займатися.

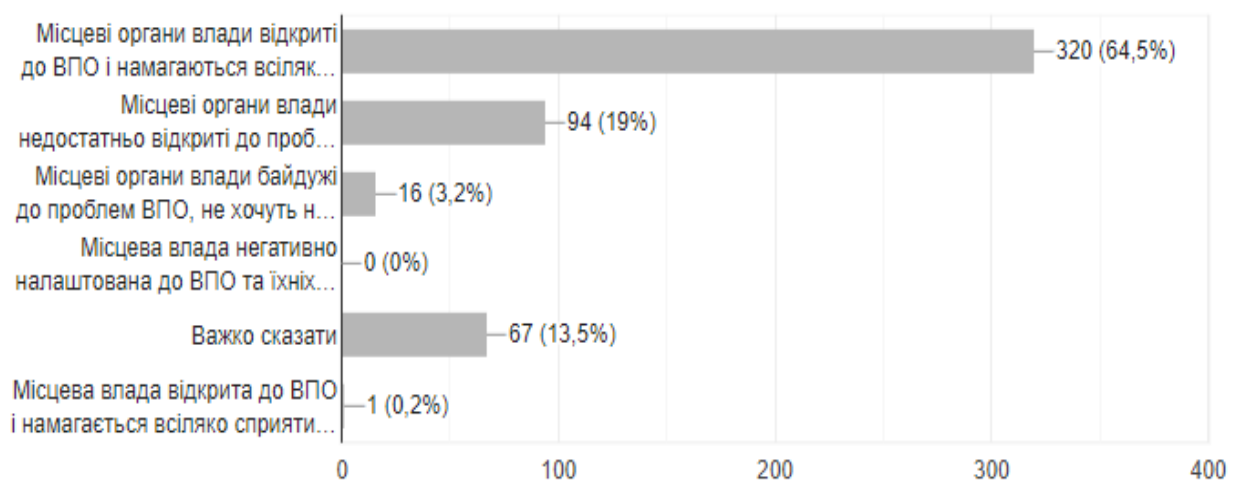

Рис. 3.8. Відношення ВПО до системи надання соціальних послуг в громаді

У ході опитування місцевих мешканців і ВПО попросили оцінити деякі показники якості життя і системи надання соціальних послуг в громаді. Співставивши отримані дані (табл. 3.3), бачимо наступне: соціальну допомогу жителі громади вважають задовільною 41,8 %, а ВПО оцінили добре 57,1 %; освіту і дошкільне виховання задовільно оцінили місцеві – 41,7 %, ВПО – 36,5 %; спорт та відпочинок задовільно оцінили місцеві – 41,76 %, ВПО оцінили добре – 45,7 %; громадську безпеку задовільно оцінили місцеві – 41,8 %, ВПО – 42,9 %.

Таблиця 3.3

Порівняння даних опитування місцевого населення та ВПО щодо якості життя і системи надання соціальних послуг

Показник	Оцінка, % від опитаних							
	Незадовільно		Задовільно		Добре		Відмінно	
	Жителі громади	ВПО	Жителі громади	ВПО	Жителі громади	ВПО	Жителі громади	ВПО
Чистота вулиць та громадських місць	13,1	8,6	8,7	31,4	36,5	45,7	41,8	14,2
Соціальна допомога	15,7	8,6	41,8	28,6	36,5	57,1	6,0	5,71
Адміністративні послуги	5,2	8,6	31,3	25,7	47	40	16,5	25,7
Охорона та профілактика здоров'я	26,1	8,6	26,1	34,3	41,7	42,9	6,0	42,9
Освіта і дошкільне виховання	20,9	2,9	41,7	25,7	36,5	37,1	0,8	34,9
Спорт і відпочинок	26,1	11,4	41,76	34,3	36,54	45,7	6,04	8,57
Можливість знайти роботу	27	31,4	36,5	42,9	20,9	20	15,6	5,7
Громадська безпека	16,1	5,7	41,8	42,9	36,5	40	5,6	11,4
Дорожня інфраструктура	21,7	11,4	47	45,7	20,9	40	10,4	2,9
Діяльність установ культури	31,3	11,4	31,3	40	31,3	40	6,0	8,6
Парки, зелені та відпочинкові зони	31,4	20	36,5	42,9	26,1	2,9	6,0	8,6
Водопостачання і каналізація	62,6	34,3	20,9	40	14,8	25,7	1,7	0

Як бачимо, виникли розбіжності щодо охорони та профілактики здоров'я, а саме 26,1 % місцевого населення вважають рівень незадовільним, 42,9 % ВПО оцінили на відмінно. Можливість знайти роботу 27 % місцевого населення та 31,4 % ВПО вважають незадовільною. Критичною є ситуація з водопостачанням та водовідведенням: рівень незадоволеності 62,6 % місцевого населення та 34,3 % ВПО (питанням вирішення даного завдання займається Дніпропетровська обласна рада спільно з Солонянською селищною радою).

З липня 2022 року на базі КНП «Солонянська багатoproфільна лікарня» Солонянської селищної ради приміщення четвертого поверху, облаштоване, як місце компактного проживання (далі – МКП) для внутрішньо переміщених осіб. Станом на 01.09.2023 року кількість ВПО, що мешкають в МКП та

потребують допомоги, складає 46 особи (розраховане на 60 осіб). В даному пункті переважає та категорія внутрішньо переміщених осіб, які мешкають на безоплатній основі, так як їх місце постійного проживання знаходиться на тимчасово окупованій території або знищене взагалі та повертатися немає куди.

Серед працездатної частини ВПО значною є питома вага осіб віком 35 – 44 років, які мають освіту відповідного рівня (42,5 % професійно-технічна або фахова перед вища; 27,5 % – повна вища (рис. 3.9)), досвід роботи та бажання працевлаштуватися.

496 відповідей

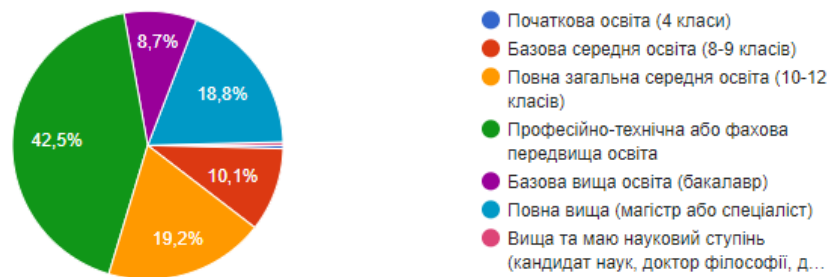

Рис. 3.9. Освітня структура ВПО

Таким чином, можемо сформулювати виклики та можливості інтеграції ВПО в Солонянській селищній територіальній громаді. Для планування заходів інтеграції внутрішньо переміщених осіб потрібно мати детальну інформацію не лише щодо кількісних характеристик, а й щодо основних потреб та очікувань внутрішньо переміщених осіб, їхньої оцінки задоволення своїх потреб сьогодні, а також планування дій на майбутнє (у разі звільнення територій їх проживання, завершення воєнних дій в цілому, наміри та можливості повернення додому, облаштування в громаді тощо).

У процесі інтеграції ВПО у місцеву громаду виникають різні проблеми:

- завдання цільових державних програм із забезпечення соціальним житлом;
- труднощі з працевлаштуванням та професійним навчанням;
- дискримінація та доступ до правової допомоги;

- рівень поінформованості щодо різних правозахисних питань;
- потреба в підтримці для інтеграції в приймаючу громаду, особливо під час збройного конфлікту та економічної кризи.

Великою частиною інтеграції в громаді та підтримки ВПО є пряма допомога переселенцям починаючи з реєстрації, створення зручних можливостей подання документів на отримання соціальних допомог, надання продуктових наборів, організація допомоги речами, що здатні покращити проживання таких осіб (постільна білизна, засоби гігієни, ковдри), психологічна підтримка. Єдина система реєстрації ВПО дозволяє визначити обсяг потреб переселенців та спланувати надання соціальних виплат, а також запобігти можливим зловживанням державною та донорською допомогою.

З початком війни в цілодобовому режимі координувалось розселення ВПО, які зупинялись в громаді, їдучи на захід країни. Обладнані місця для їхнього поселення на базі навчальних та соціальних закладів, приватних будинках та квартирах мешканців громади. Загалом з початком повномасштабного вторгнення громадою прийнято 3170 ВПО.

Ключові цілі та завдання з розв'язання проблем інтеграції внутрішньо переміщених осіб полягають у формуванні дієвих механізмів залучення ВПО до суспільного й економічного життя в громаді.

Більшість ВПО, потребують матеріальної, правової, соціальної та психологічної допомоги. З огляду на вищезазначене та зважаючи на невизначеність тривалості воєнного стану в Україні, розв'язати існуючі проблеми ВПО можливо шляхом розробки та реалізації місцевої цільової Програми інтеграції внутрішньо-переміщених осіб в Солонянській селищній територіальній громаді на 2024 – 2026 роки.

Основні завдання реалізації заходів інтеграції внутрішньо переміщених осіб у воєнний і повоєнний періоди:

- реалізація житлових та майнових прав внутрішньо переміщених осіб;
- зайнятість та перекваліфікація внутрішньо переміщених осіб;

– розширення доступності внутрішньо переміщених осіб до комплексу соціальних послуг.

Реалізація житлових та майнових прав внутрішньо переміщених осіб є першочерговим завданням громади по відношенню до інтеграції внутрішньо переміщених осіб. З метою реалізації даного завдання необхідно провести ряд заходів, а саме:

– провести облік внутрішньо переміщених осіб, які потребують житла для тимчасового проживання;

– забезпечення формування фондів житла соціального призначення, фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб та забезпечення таким житлом ВПО;

– поетапне розселення ВПО з місць компактного проживання з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту та принципу єдності родин.

Для кожного з цих завдань передбачено конкретні заходи та очікувані результати їх виконання (індикатори). Серед ключових показників результативності виконання завдань є запровадження щонайменше одного інвестиційного механізму забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом, забезпечення розроблення плану розселення внутрішньо переміщених осіб, які проживають в місці компактного поселення.

Успішна реалізація таких заходів та досягнення очікуваного результату – забезпечення ВПО житлом з фондів тимчасового проживання – стане можливою за умови наявності в місцевому бюджеті коштів для співфінансування заходів, спрямованих на придбання чи будівництво житла.

Важливим завданням інтеграції внутрішньо переміщених осіб до життя в громаді є забезпечення реалізації прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіти.

На даний час багато людей, серед яких як ВПО, так і місцеві мешканці, втратили робочі місця і перебувають в пошуку роботи на території громади.

Ринок праці переповнений через збільшення наявності вільної робочої сили, що значно перевищує пропозицію щодо працевлаштування. До війни значна частина опитуваних були найманими працівниками, службовцями, безробітними. На даний час внутрішньо переміщені особи мають потребу у перекваліфікації, потребують допомоги у відкритті нового або перенесенні існуючого бізнесу, а також багато з них згодні на працевлаштування не за фахом на низькокваліфіковану роботу. Також питання працевлаштування та перспектива знайти роботу та заробляти на проживання значно піднімають шанси інтеграції такої людини в громаду, адже значна частина внутрішньо переміщених осіб проживає в орендованих приміщеннях і повинна мати кошти для плати за нього. Слід зазначити, що питання пошуку роботи є актуальним саме для тих людей, які планують залишитися в громаді надовго.

Виникають проблеми, з якими стикаються внутрішньо переміщені особи, які працевлаштовуються на новому місці проживання, опиняються у ситуації вимушеної конкуренції за робочі місця з місцевим населенням, що ускладнює соціалізацію та провокує конфлікти між ними та жителями громадами. (які, в свою чергу, пов'язані з невідповідністю навичок та попиту на відповідні спеціальності).

Сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб, в тому числі на тимчасові роботи, їхній перекваліфікації у відповідності потреб громади, відкриттю власної справи – одне з пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування.

З метою вирішення проблеми працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, необхідно створити доступні умови для навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації.

Важливим є доступ внутрішньо переміщених осіб до соціальних послуг. Під час опитування внутрішньо переміщених осіб значна частина з них зазначила важливість доступу до освітніх, медичних, юридичних, культурних послуг за новим місцем проживання.

Внутрішньо переміщені особи, що звертаються за допомогою до КНП

«Солонянська багатопрофільна лікарня» Солонянської селищної ради та КНП «Солонянський ЦПМСД» Солонянської селищної ради отримують кваліфіковану допомогу. З початку збройної агресії до закладів охорони здоров'я звернулося більше трьох тисяч внутрішньо переміщених осіб. Як мешканці громади, так і внутрішньо переміщені особи можуть отримати всі соціальні послуги не лише в смт Солоне, але й у кожному старостинському окрузі громади.

3.3. Запровадження транспортної послуги «Соціальне таксі»

Європейська інтеграція – це динамічний, безперервний процес розвитку національного законодавства у руслі політичних, соціальних та фінансово-економічних перетворень на основі сформованих стандартів забезпечення миру, безпеки, ресурсного збалансування у рамках «єдиної території» – європейському цивілізаційному просторі. Солонянська селищна територіальна громада дотримується курсу євроінтеграції та забезпечення покращення рівня життя населення. В першу чергу – це забезпечення прав та свобод дітей, шляхом покращення рівня освітніх послуг (створення комфортного освітнього простору в закладах освіти громади); розвиток мережі будинків сімейного типу, задля влаштування дітей позбавлених батьківського піклування до умов, наближених до сім'ї. Покращення умов надання соціальних послуг – створено службу з перевезення «Соціальне таксі», розширення переліку соціальних послуг (проведено оцінку потреб населення у соціальних послугах).

У 2018 році запроваджено новий напрям щодо стимулювання територіальних громад до створення служб перевезень людей з інвалідністю. Цей напрям є вкрай важливим для усунення бар'єрів у життєдіяльності людей з інвалідністю, особливо тих, які пересуваються за допомогою крісла колісного.

Так, 14 березня 2018 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 189 «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті для придбання спеціально обладнаних автомобілів для

перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату» (зі змінами) [56], якою затверджено «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для придбання спеціально обладнаних автомобілів для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату» (далі – Порядок).

Порядком передбачено закупівлю Фондом соціального захисту інвалідів таких автомобілів для забезпечення перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату (далі – спеціально обладнані автомобілі), виконавчими органами міських рад (міст з чисельністю населення до 50 тис. осіб), сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад (далі – виконавчі органи рад), державними центрами комплексної реабілітації для осіб (дітей) з інвалідністю, що належать до сфери управління Мінсоцполітики.

Умовами надання транспортних засобів спеціалізованого призначення в користування виконавчим органам рад є:

- проживання на території відповідної територіальної громади не менш як 25 осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, які не мають в особистому користуванні та в користуванні законних представників автомобілів (у тому числі таких, що отримані відповідно до Порядку забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006р [57]).

- функціонування служби з перевезення користувачів (далі – служба) або наявність рішення про утворення служби з перевезення в поточному році;

- наявність документів, що підтверджують затвердження видатків на поточний рік для фінансування служби з перевезення;

- меморандум щодо роботи служби з перевезення, укладений між виконавчим органом ради та громадськими об'єднаннями, ініціативними групами осіб з інвалідністю.

Рішення приймається робочою групою Мінсоцполітики за результатами розгляду наданих заяв та відповідних документів:

- положення про службу з перевезення, утворену за рішенням виконавчого органу ради, в якому визначено умови надання послуг з перевезення, періодичність їх надання, наявність диспетчерської служби або спеціальної телефонної лінії;

- рішення виконавчого органу ради про утворення служби з перевезення;

- інформація про повне найменування та код згідно з ЄДРПОУ виконавчого органу ради, яким подано заяву про надання в користування транспортного засобу спеціалізованого призначення;

- інформація про осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, що проживають на території відповідної територіальної громади, які не мають в особистому користуванні та в користуванні законних представників автомобілів;

- інформаційна довідка про діяльність служби з перевезення протягом не більш як двох років з дати її утворення;

- документи, що підтверджують затвердження видатків для фінансування служби з перевезення на поточний рік;

- меморандум щодо роботи служби з перевезення, укладений між виконавчим органом ради та громадськими об'єднаннями, ініціативними групами осіб з інвалідністю.

Перевезення організовується для осіб з інвалідністю з захворюванням опорно-рухового апарату та іншими захворюваннями, які пересуваються за допомогою технічних засобів реабілітації, інших маломобільних груп населення у разі, якщо такі особи не мають в особистому користуванні та в користуванні законних представників автомобілів, у тому числі отриманих через структурні підрозділи соціального захисту населення, на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (далі – отримувач транспортної послуги).

Перевезення отримувачів транспортної послуги рекомендується здійснювати в межах адміністративно-територіальної одиниці до/з:

– Лікувально-профілактичних, санаторно-оздоровчих, реабілітаційних та навчальних закладів, закладів культури, закладів, що надають соціальні послуги, протезно-ортопедичних підприємств та майстерень, центрів правової допомоги, центрів надання адміністративних послуг, інших закладів соціальної сфери;

– структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади та місцевих органів самоврядування, суду;

– авто-, залізничних вокзалів, аеропорту.

Також рекомендується здійснювати перевезення отримувачів транспортної послуги для участі у соціальних, культурно-масових та спортивних заходах.

Водночас не здійснюється перевезення до магазинів та ринків, інших закладів та установ з метою вирішення побутових питань, а також перевезення членів сімей отримувачів транспортної послуги.

Під час організації перевезення отримувачів транспортної послуги рекомендується дотримуватись принципів адресності та індивідуального підходу, доступності та відкритості, добровільного вибору отримання чи відмови від надання транспортних послуг, гуманності, комплексності, максимальної ефективності використання бюджетних та позабюджетних коштів, законності, соціальної справедливості, забезпечення конфіденційності, дотримання стандартів якості, відповідальності за дотримання етичних норм і правил [58].

Згідно наданих рекомендацій відділом соціального захисту населення Солонянської селищної ради було розроблено план дій з реалізації запровадження Служби з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі», наведений на рис. 3.10.

Рис. 3.10. План дій з реалізації запровадження Служби з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі»

На території Солонянської селищної територіальної громади мешкає – 248 осіб з інвалідністю (місцеві жителі) з них – 59 мають порушення опорно-рухового апарату, у тому числі 7 дітей з інвалідністю, 9 з порушеннями зору, 86 з інтелектуальними та психічними порушеннями та 112 осіб з інвалідністю (з числа ВПО) з них 32 особи мають I – II групу інвалідності, 80 осіб мають III групу інвалідності, 38 осіб мають особливі потреби (лежачі), а також 489

маломобільних осіб (категорія 60+).

Оскільки територія громади 863,5 км², населені пункти знаходяться на значній відстані один від одного, а адміністративний цент смт Солоне у центрі громади, звісно що особам з інвалідністю не можливо відвідувати заклади соціальної сфери (Додаток В).

Для забезпечення організації перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю рішенням Солонянської селищної ради була створена Служба з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі» (далі – Служба «Соціальне таксі») у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради (далі – Центр) (Додаток Г).

Метою діяльності Служби «Соціальне таксі» є надання безкоштовних транспортних послуг для перевезення людей з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, порушення зору, інтелектуальні та психічні порушення, а також іншим маломобільним групам населення.

Послуги Служби «Соціальне таксі» насамперед надаються особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, що пересуваються за допомогою технічних засобів реабілітації (крім осіб, які користуються автотранспортом виданим через органи соціального захисту), та особам з порушенням зору, інтелектуальні та психічні порушення, а також іншим маломобільним групам населення, які проживають на території Солонянської селищної територіальної громади.

Служба «Соціальне таксі» у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про соціальні послуги», Указами Президента України «Про заходи щодо створення сприятливих умов для забезпечення соціальної медичної та трудової реабілітації інвалідів», указами Президента України, постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства соціальної політики України, розпорядженнями Солонянського селищного голови, рішеннями

виконавчого комітету Солонянської селищної ради, наказами директора комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Солонянської селищної ради», іншими нормативно – правовими документами та Положенням (Додаток Д).

Спеціально обладнаний автомобіль з підйомним пристроєм, гідравлічними підйомниками, з низьким рівнем підлоги, пандусами тощо призначений для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають проблеми опорно-рухового апарату та іншим маломобільним групам населення, які пересуваються на інвалідних візках та за допомогою інших допоміжних засобів пересування знаходиться на балансі Центру. Спецавтотранспорт зберігається у місці паркування з необхідним обладнанням та устаткуванням з обов’язковими засобами щодо протипожежної та охоронної безпеки.

Для отримання права користування спецавтотранспортом необхідно звернутися до комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Солонянської селищної ради та надати документи, наведені на рис. 3.11.

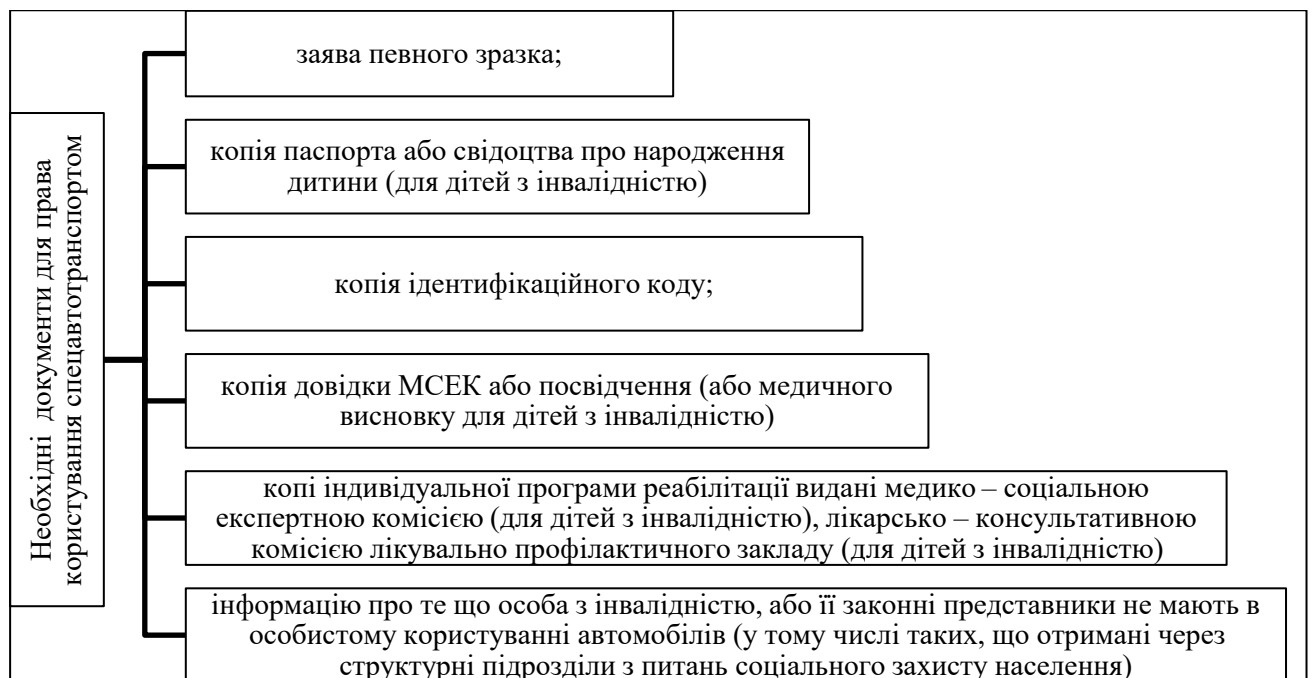

Рис. 3.11. Перелік необхідних документів для права користування транспортною послугою «Соціальне таксі»

Спеціаліст Центру реєструє заяви в журналі реєстрації заяв (Додаток Є).

На кожного отримувача послуг заводиться особова справа, у якій зберігаються заява та копії документів.

Після прийняття рішення про надання транспортних послуг, укладається договір про надання транспортних послуг.

Після укладання договору про надання транспортних послуг та з метою їх подальшого отримання, отримувач послуги подає заявку диспетчеру на кожну поїздку (телефоном, письмово або засобами електронного зв'язку) не пізніше ніж за 3 доби до запланованої поїздки. При цьому вказує день, час запланованої поїздки, початкову та кінцеву адресу маршруту, потребу у супроводженні (наявність супроводжувачої особи).

За результатами опрацьованих заявок оператор диспетчерської служби складає графік роботи спецавтотранспорту Служби «Соціальне таксі» на кожен день (Додаток Ж).

Виїзд спецавтотранспорту Служби «Соціального таксі» проводиться за графіком, затвердженим Центром.

Контроль за якістю надання соціальної послуги спецавтотранспортом здійснює відділ соціального захисту населення Солонянської селищної ради, відповідно до чинного законодавства України.

Основною метою даної послуги є забезпечення Солонянською селищною територіальною громадою у межах своїх повноважень, реалізації соціальної політики у сфері соціальної допомоги особам з інвалідністю, визначеної в законах України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про соціальні послуги», указів Президента України «Про заходи щодо створення сприятливих умов для забезпечення соціальної медичної та трудової реабілітації інвалідів», «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями». Застосування описаних в роботі принципів допоможе радикально змінити ситуацію в громаді на краще.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можемо зробити такі висновки:

1. Визначено теоретичну сутність системи надання соціальних послуг як це правову основу, принципи, способи і форми надання соціальних послуг, сукупність суб'єктів, що взаємодіють на всіх етапах організації надання соціальних послуг. Головною метою системи соціальних послуг під час війни є задоволення нагальних гуманітарних потреб постраждалого населення, захист уразливих груп населення та сприяння довгостроковому відновленню та відбудові громад. За своїм призначенням соціальні послуги поділяються на послуги, спрямовані на соціальну профілактику, соціальну підтримку та соціальне обслуговування.

2. Проаналізовано механізм забезпечення надання соціальних послуг на базовому рівні. Механізм надання соціальних послуг це система взаємодіючих та взаємопов'язаних елементів, спрямованих на досягнення ефективного соціального захисту та полегшення життєвого шляху громадян. Він ґрунтується на принципах демократії, прав людини та гуманітарних цінностей, спрямованих на забезпечення гідного та справедливого життя для всіх членів суспільства. Основні елементи механізму надання соціальних послуг включають: ідентифікацію та оцінку потреб; розробку та виконання соціальних програм і нових послуг; бюджетне планування; забезпечення доступності; взаємодія та координація надавачів і споживачів соціальних послуг; партнерство та участь громадян, у тому числі внутрішньо переміщених осіб в прийнятті рішень та житті громади; моніторинг та оцінка ефективності процесу надання соціальних послуг; соціальна інклюзія інтеграція та реінтеграція.

3. Встановлено особливості функціонування системи соціальних послуг у воєнний та повоєнний період, зокрема такі: в умовах війни надання соціальних послуг виявляється критичним елементом для полегшення страждань, відновлення зруйнованих життів та сприяння соціальній стабільності в умовах військових конфліктів та гуманітарних криз; в умовах війни немає можливості

витратити багато часу на виконання усіх офіційних процедур (по-перше, людей, що потрапили в скрутне становище стало набагато більше; по-друге гарячі воєнні дії, обстріли, міграція викликають потребу в зміні процедури і складі соціальних послуг) а також нерівномірність доступу громадян до соціальних послуг, нестача ресурсів, низька оплата праці соціальних робітників, низька залученість недержавного сектору тощо.

4. Узагальнено сучасні підходи до розвитку системи надання соціальних послуг в умовах війни і повоєнного відновлення, та виявлено, що процес надання суспільних послуг передбачає розмежування функцій на рівні держави, регіонів і територіальних громад, також виокремлено недержавний сектор. Національний рівень організації надання соціальних послуг це – рівень центрального виконавчого органу соціальної сфери, тобто Міністерства соціальної політики, регіональний рівень забезпечують формування соціальної політики і її нормативне та методичне забезпечення, а до повноважень органів влади місцевого рівня належать, власне виконання функцій надання соціальних послуг, насамперед визначення потреб і реалізацію механізмів надання послуг.

5. Досліджено стан розвитку системи соціального захисту в Солонянській селищній територіальній громаді. З'ясовано, що головним та єдиним надавачем соціальних послуг у Солонянській селищній територіальній громаді є комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної, яка входить до сфери управління відділу соціального захисту населення Солонянської селищної ради.

Відділ соціального захисту населення Солонянської селищної ради є виконавчим органом, утворений селищною радою, підзвітний і підконтрольний Солонянській селищній раді, підпорядкований виконавчому комітету селищної ради, селищному голові. У своїй діяльності Відділ взаємодіє зі структурним підрозділом з питань соціального захисту населення районної державної адміністрації, суб'єктами надання соціальних послуг, управліннями Пенсійного фонду України, робочими органами Фонду соціального страхування України та

органами державної служби зайнятості. При Відділі створений сектор по роботі з ВПО відділу соціального захисту населення Солонянської селищної ради.

6. Обґрунтовано проблеми та потреби які виникають у споживачів соціальних послуг в Солонянській селищній територіальній громаді; зокрема з'ясовано, що з 24 лютого 2022 року Солонянська селищна територіальна громада прийняла близько 3170 внутрішньо переміщених осіб. Станом на серпень 2023 року на обліку перебуває 1543 внутрішньо переміщених осіб. Значна кількість осіб не має можливості повернутися до місць постійного проживання через продовження гарячої фази війни або повну втрату власного житла. У ході опитування було виявлено також деякі загальні тенденції та недоліки: бюрократія та складність процедур, загроза нерівного розподілу соціальних послуг та недостатня інклюзія певних груп населення, недостатня поінформованість щодо самих послуг і правил її отримання, фінансові обмеження соціальної сфери в громаді та дефіцит фінансування суттєво обмежують обсяг та якість соціальних послуг, які надаються населенню. Можливими шляхами розв'язання існуючих соціальних проблем є: розробка Програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Солонянській селищній територіальній громаді 2024 – 2026 роки; розширення переліку та збільшення кількості та якості соціальних послуг; залучення необхідної кількості надавачів соціальних послуг.

7. Сформовано пропозиції щодо удосконалення системи надання соціальних послуг у воєнний та повоєнний період. Зокрема за результатами визначення потреб населення Солонянської селищної територіальної громади та наданими пропозиціями щодо покращення якості надання соціальних послуг у воєнний і повоєнний період прийняті наступні висновки: для задоволення потреб населення громади у соціальних послугах продовжувати забезпечувати надання вище зазначених соціальних послуг та залучати для отримання соціальних послуг нові категорії громадян, які потребують соціальної підтримки; посилити роботу щодо виявлення осіб, які знаходяться в складних життєвих обставинах та потребують соціальних послуг; надавачу соціальних

послуг, покращити інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення громади щодо соціальних послуг, облаштувати інформаційні куточки в старостинських округах громади на яких повинна міститися доступна, актуальна і вичерпна інформація для отримання послуг, розміщувати актуальну інформацію про соціальні послуги на дошках оголошень біля установ охорони здоров'я; збільшення штатної чисельності комунальної установи «Центр надання соціальних послуг», як основного та єдиного надавача соціальних послуг в громаді, що дозволить покращити доступність та якість послуг, збільшити їхній обсяг, що надаються вразливим верствам населення, розширить можливості впровадження діяльності у соціальній сфері та забезпечить зростання стандартів якості життя мешканців Солонянської селищної територіальної громади.

8. За результатами опитування стан інформування та обізнаності населення щодо надання соціальних послуг в громаді не достатній. Наявні засоби інформування (сайт селищної ради, соціальні мережі та інші) не доступні для частини людей похилого віку. З метою вирішення даного питання запропоновано провести ряд заходів, а саме:

- оновлення знань та навичок фахівців, які працюють у соціальній сфері;
- забезпечити населення належними відомостями з питань отримання послуг та щодо суб'єктів, що їх надають;
- забезпечити інформацією про наявні послуги спеціалістів, які за своїми повноваженнями повинні надавати населенню інформацію про такі послуги;
- спонукати спеціалістів установ освіти, охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, представників інших організацій та установ до скеровування населення до установ, що надають соціальні послуги, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи;

Необхідною передумовою покращення надання соціальних послуг мешканцям територіальної громади є своєчасне надання послуг, яке сприятиме попередженню виникнення проблемних ситуацій; вибудовування оптимальної моделі фінансування соціальних послуг у громаді; забезпечення відкритості

процесу та залучення до нього зацікавлених у розвитку громади осіб, що створює сприятливі умови для врахування широкого кола пропозицій та думок; введення єдиних принципів, правил, технологій, алгоритмів дій для організації надання соціальної підтримки мешканцям територіальної громади; постійне інформування населення про можливості отримання соціальних послуг, їх перелік в громаді та права отримувачів послуг.

9. Запропоновано механізми реалізації проєктів надання соціальних послуг для мешканців громади у тому числі внутрішньо переміщених осіб, визначено основні завдання реалізації заходів інтеграції внутрішньо переміщених осіб у воєнний і повоєнний періоди, зокрема: реалізація житлових та майнових прав внутрішньо переміщених осіб; зайнятість та перекваліфікація внутрішньо переміщених осіб; розширення доступності внутрішньо переміщених осіб до комплексу послуг. З метою реалізації цих завдань необхідно провести ряд заходів, а саме: провести облік внутрішньо переміщених осіб, які потребують житла для тимчасового проживання; забезпечення формування фондів житла соціального призначення, фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб та забезпечення таким житлом ВПО; поетапне розселення ВПО з місць компактного проживання з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту та принципу єдності родин.

10. Одним із напрямів удосконалення механізмів надання соціальних послуг в Солонянській селищній територіальній громаді для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату є створення Служби з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі» у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради. Ідея проєкту полягає в тому, що спеціально обладнаний автомобіль з підйомним пристроєм, гідравлічними підйомниками, з низьким рівнем підлоги, пандусами тощо, буде здійснювати перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та інших маломобільних груп населення, які

пересуваються за допомогою допоміжних засобів пересування до об'єктів соціальної інфраструктури.

Відповідно до цього було розроблено план дій з реалізації запровадження Служби з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі», який включає відповідні етапи задля досягнення мети. Результатом реалізації проекту буде поліпшення соціального обслуговування осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, порушення зору, інтелектуальні та психічні порушення, підвищення рівня мобільності людей зазначеної категорії, у тому числі внутрішньо переміщених осіб, також забезпечена реалізація державної соціальної політики у сфері соціальної допомоги особам з інвалідністю та створення сприятливих умов для життєдіяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бавол Т. Оптимізація діяльності суб'єктів надання соціальних послуг: системний підхід. Державне управління та місцеве сам. органів влади. (дис. канд. наук з держ. упр.), Харків: Національна академія державного управління при Президентові України, 2016, 298 с.
2. Про соціальні послуги: Закон України від 19.06.2003 № 966–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text> (втратив чинність).
3. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2671-19#Text> (дата звернення 20.04.2023).
4. Насібова О.В. Державне фінансове регулювання системи соціальних послуг. *Гроші, фінанси та кредит. Серія Підприємництво та інновації*. 2019. № 10. С. 154–159. URL : <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/250/243#Text> (дата звернення 20.04.2023).
5. The un's humanitarian response in ukraine: how you can help. 2022. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) URL: https://unfoundation.org/blog/post/the-uns-humanitarian-response-in-ukraine-how-youcanhelp/?gclid=CjwKCAiAu9yqBhBmEiwAHTx5pwKcP_6tTPtVKTdXNz5kactxcKLPYr8XOWG3NbgmLzmbJ-V7URIxqRoC_FwQAvD_BwE/ (Last accessed: 30.03.2023).
6. IT with an Ethic: ICT Professionals Supporting Humanitarian Action. International Committee of the Red Cross (ICRC). 2022. URL: <https://www.icrc.org/en/support-us/> (Last accessed: 30.03.2023).
7. Ensuring a coordinated and effective mental health response in emergencies. World Health Organization (WHO). 2023. URL: <https://www.who.int/activities/ensuring-a-coordinated-and-effective-mental-health-response-in-emergencies> (Last accessed:30.03.2023).

8. How to talk to your children about conflict and war. United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). 2022. URL: <https://www.unicef.org/parenting/how-talk-your-children-about-conflict-and-war> (Last accessed:30.03.2023).
9. Needs Growing for Over 8 Million Internally Displaced in Ukraine. International Organization for Migration (IOM). 2022. <https://www.iom.int/news/needs-growing-over-8-million-internally-displaced-ukraine> (Last accessed:30.03.2023).
10. Дубич К.В. Сучасна система надання соціальних послуг в Україні. 2015, URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>. (дата звернення 14.05.2023).
11. Типове положення про бюджетний (комунальний) заклад «Центр надання соціальних послуг»: постанова Каб. Міністрів України від 03.03.2020 р. № 177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2020-%D0%BF#n10#Text> (дата звернення 14.05.2023).
12. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг від 23.06.2020р. z0643–20 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> (дата звернення 08.03.2023).
13. Насібова О. Державне фінансове регулювання системи соціальних послуг. *Підприємництво та інновації*. 2019. (10). С. 154 – 159.
14. Кучер Г.М. Інновації соціальної роботи в громаді із сім'ями, що опинилися в складних життєвих обставинах. *Педагогічні науки*. 2018. 2(82), С. 207–212.
15. Кучер Г.М. Соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах територіальної громади. (дис. канд. пед. наук). Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань. 2019, С. 107 – 108.
16. Белєвцова Я. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади. (дис. канд. наук з держ. упр.), Харків : *Національна академія державного управління при президентові України*, 2010, 324 с.

17. Мойсіяха А. В. Алгоритм формування та застосування механізмів реалізації державної політики в соціогуманітарній сфері. *Публічне управління та митне адміністрування* 2020. № 3 (26). С. 43-49. Серія «Механізми публічного управління». URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2020/3/10.pdf> (дата звернення 08.03.2023).

18. Розвиток та забезпечення надання соціальних послуг на рівні громади: роз'яснення для керівників органів місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства. К. 2020. 49 с. URL: <https://pidgorodne.otg.dp.gov.ua/storage/app/sites/92/uploaded-files/yasnennya-dlya-kerivnikiv-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya.pdf>. (дата звернення 08.05.2023).

19. Горемикіна Ю.В. Моніторинг і оцінювання якості ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. *Демографія та соціальна економіка*. 3, 2016. С. 120 – 132.

20. Белєвцова Я. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади. (дис. канд. наук з держ. упр.), Харків : *Національна академія державного управління при президентові України*, 2010, 324 с.

21. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.997 № 280/97-ВР // ВВРУ, 1997. № 24. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text (дата звернення 08.04.2023).

22. Про схвалення стратегії реформування системи надання соціальних послуг. 2016, №556, С. 269 – 270.

23. Горемикіна Ю.В. Моніторинг і оцінювання якості ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. *Демографія та соціальна економіка*. 3, 2016, С. 120 – 132.

24. Про порядок визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/682/> (дата звернення 12.04.2023).

25. Ольчак Мирослав, Ростек Катажина *Вдосконалення соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах*: навч. посібник. Київ. 2019, 57 с.

26. Горемикіна Ю.В. Моніторинг і оцінювання якості ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. *Демографія та соціальна економіка*. 3, 2016, С. 120 – 132.

27. Дубич К. Участь громадських організацій в публічному управлінні системою соціальних послуг Державно-управлінські студії, 2017. URL: <http://www.dus.nauka.com.ua/?op=1&z=26>. (дата звернення 11.04.2023).

28. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 560 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2022-%D0%BF#Text>(дата звернення 10.10.2021).

29. Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах: наказ Міністерства соціальної політики України від 19.04.2023 № 130-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-23#Tex>

30. Європейська соціальна хартія від 07 вер. 2016 р. № 994 – 062 URL: http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/994_062(дата звернення 10.05.2023).

31. UNHCR: Refugee indicators show progress in inclusion, but broader action needed. 2023. URL: <https://www.unhcr.org/news/press-releases/unhcr-refugee-indicators-show-progress-inclusion-need-wider-action>

32. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. Децентралізація. 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17395>

33. Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об'єднанням осіб з інвалідністю: постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2023-%D0%BF#Text>(дата звернення 10.03.2023).

34. Країни світу допомагатимуть відновлювати регіони та міста України. Децентралізація. 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15192>
35. Дубич К. В. Механізми державного управління системою надання соціальних послуг [Текст] : дис. ... д. держ. упр. : 25.00.02 «Механізми державного управління» / К. В. Дубич. К. : НАДУ, 2021. 451 с.
36. Дубич К. Участь громадських організацій в публічному управлінні системою соціальних послуг Державно-управлінські студії, 2017. URL: <http://www.dus.nauka.com.ua/?op=1&z=26>. (дата звернення 10.03.2023).
37. Слухай С. В. Фінанси стаціонарних установ: потреба в реформуванні. Соціальна політика і соціальна робота. 2017. № 1 (36). С. 64 – 77.
38. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2020. № 1. С. 114 – 121.
39. Дубич К.В. Механізми державного управління системою надання соціальних послуг. (дис. д – р держ. упр.). Київ. 2016, С. 66 – 72.
40. Кучер Г.М. Соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах територіальної громади. (дис. канд.пед. наук). Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань. 2019, С. 107 – 108.
41. Ковальчук Л.В. Соціальні послуги окремим категоріям споживачів: проблеми інституційної взаємодії, 2016, 10(37) С. 381 – 384.
42. Кучер Г.М. Інновації соціальної роботи в громаді із сім'ями, що опинилися в складних життєвих обставинах. *Педагогічні науки*, 2018, 2(82), С. 207 – 212.
43. Солонянської районної філії Дніпропетровського обласного центру зайнятості. 2023. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42101286/
44. Ольчак Мирослав, Ростек Катажина Вдосконалення соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах: навч. посібник. Київ. 2019, 57 с.

45. Положенням про відділ соціального захисту населення Солонянської селищної ради від 22.03.2021. URL: <https://solonyanska-gromada.gov.ua/viddil-socialnogo-zahistu-informue-13-49-34-22-03-2021/>
46. Насібова О. Державне фінансове регулювання системи соціальних послуг. *Підприємництво та інновації*. 2019. № 10. С 154 – 159.
47. Мещан І.В. Соціальне партнерство як механізм надання соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2017, 72, С. 46 – 52.
48. Про створення робочої групи з визначення потреб населення Солонянської селищної територіальної громади у соціальних послугах рішенням виконавчого комітету від 19.04.2023 року № 135. URL: <https://solonyanska-gromada.gov.ua/centr-nadannya-socialnih-poslug-08-16-33-17-03-2021/>
49. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики. Суми: Сумський державний університет, 2019. С. 50 – 53.
50. Стратегії розвитку Солонянської селищної територіальної громади на 2022 – 2027 роки. 2021. 109 с. URL: <https://consult.e-dem.ua/uploads/npa/files/261/af4274507ff0b3a570b74a0c2a70edce.pdf>
51. Комплексна програми соціального захисту населення Солонянської селищної ради на 2020 – 2024 роки. 2022. URL: <https://solonyanska-gromada.gov.ua/miscuvi-cilvi-programi-solonyanskoi-selischnoi-radi-15-50-25-14-02-2022/>
52. Ремесник Т.С., Долгальова О.В. Реформа децентралізації влади в Україні. *Збірник наукових праць ДонНАБА*, 2018, 3 (13), С. 67 – 69.
53. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія; за наук. ред. д-ра пед.наук, проф. В.А.Поліщук. Тернопіль: Осадца Ю.В. 2018, С. 145 – 146.
54. Горішна Н. Сімейно-орієнтований підхід до надання соціальних сім'ям, які виховують дітей з інвалідністю. Матеріали доповідей та

повідомлень міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород. 2019, 412 – 415 с.

55. Солонянська селищна територіальна громада: веб-сайт URL: <https://solonyanska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 01.07.2023).

56. Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті для придбання спеціально обладнаних автомобілів для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 бер. 2018 р. (дата звернення 10.10.2021). №2189 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189-2018-%D0%BF#Text>(дата звернення 10.03.2023).

57. Порядок забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями від 02.10. 2021р. № 999 – 2006–п. URL: <https://zakorada.gov.ua/laws/show/999-2006-%D0%BF#n11> (дата звернення 08.04.2023).

58. Звіт-моніторинг «Система соціальних послуг в Україні» Бюро соціальних та політичних розробок. 2015, URL: <https://bureau.in.ua/index.php/reports>. (дата звернення 25.04.2023).

59. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 19 січ. 2017р. № 2249. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення 17.03.2023).

60. Про порядок визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах. URL : <https://www.msp.gov.ua/projects/682/#Text> (дата звернення 17.03.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

**Чисельність вразливих груп населення Солонянської громади
станом на 01.09.2023 року**

Показник	Кількість осіб
Кількість сімей, які перебувають на обліку надавача соціальних послуг як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	25
кількість дітей у них	39
Кількість сімей, які отримують соціальні послуги	73
Кількість сімей, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям:	223
кількість дітей у них	474
Кількість сімей з дітьми, в яких тривала хвороба батьків перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки	2
Кількість сімей, де триває процес розлучення батьків і вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні	2
Кількість осіб з числа учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, з них:	333
безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості)	4
Кількість дітей, батьки або один із батьків яких загинули внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України, бойових дій із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації	30
Кількість осіб з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18–23 роки), які проживають в територіальній громаді, з них:	35
особи, які не навчаються і не працевлаштовані	5
особи, які не мають власного впорядкованого житла	34
особи з інвалідністю	0
Кількість жінок, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини, з них:	1
Кількість осіб, які постраждали від домашнього насильства, з них:	2
діти	2
Кількість осіб, які вчинили домашнє насильство, з них:	1
жінки	1
Кількість осіб, які перебувають на обліку органу пробації, з них:	32
неповнолітні, з них:	2
хлопці	2

повнолітні особи, з них:	30
жінки	3
чоловіки	27
Кількість внутрішньо переміщених осіб, з них:	1543
чоловіки, з них:	375
жінки, з них:	777
безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості)	26
діти	391
Кількість осіб, яким заподіяно шкоду, пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією	1
Кількість дітей, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах, з них:	17
дівчата	6
хлопці	11
з них у віці:	
0 – 6 років	3
7– 14 років	7
15– 17 років	7
Кількість випадків жорстокого поводження з дитиною, у тому числі:	3
Кількість дітей, які перебувають на обліку у зв'язку з обставинами, зумовленими стихійним лихом, техногенними аваріями, катастрофами, бойовими діями чи збройними конфліктами	7
Кількість сімей, у яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду	2
Кількість сімей, з яких дітей влаштовано в сім'ї патронатних вихователів	2
Кількість дітей, яких влаштовано в сім'ї патронатних вихователів	6
Кількість дітей, яких влаштовано до закладів соціального захисту	6
Кількість дітей, батьків яких позбавлено батьківських прав	2
Кількість дітей – сиріт	45
Кількість дітей, позбавлених батьківського піклування	57
Кількість дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування:	89
яких влаштовано на цілодобове перебування (від однієї доби на тиждень) до закладів інституційного догляду та виховання дітей	2
які виховуються в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу	25
які перебувають під опікою/піклуванням	56
яких влаштовано до малих групових будинків	6
Кількість усиновлених дітей	12
Сім'ї, діти з яких влаштовані до закладів інституційного догляду та виховання дітей	13
Кількість дітей, влаштованих на цілодобове перебування (від однієї доби на тиждень) до закладів інституційного догляду та виховання дітей, з них:	13
дівчата	2

хлопці	11
кількість дітей, які мають батьків (одного з батьків), не позбавлених батьківських прав	13
кількість дітей з інвалідністю	6
Кількість дітей, яких влаштовано на цілодобове перебування (від однієї доби на тиждень) до:	13
пансіонів спеціальних шкіл та навчально – реабілітаційних центрів	13
Кількість дітей з інвалідністю, з них:	205
Кількість дітей з особливими освітніми потребами	183
Кількість дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах дошкільної освіти, з них:	5
в інклюзивній групі	5
Кількість дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах загальної середньої освіти, з них:	52
в інклюзивних класах (групах), з них:	52
діти з інвалідністю (без підгрупи)	3
за індивідуальною формою навчання (педагогічний патронаж), з них:	9
діти з інвалідністю (без підгрупи)	8
Кількість повнолітніх осіб з інвалідністю, з них:	1997
жінки, з них:	1013
з інвалідністю I групи підгрупи А	28
з інвалідністю I групи підгрупи Б	35
з інвалідністю II групи	298
з інвалідністю III групи	652
чоловіки, з них:	984
з інвалідністю I групи підгрупи А	17
з інвалідністю I групи підгрупи Б	12
з інвалідністю II групи	304
з інвалідністю III групи	651
Кількість осіб з інвалідністю у віці 18–35 років, з них:	43
чоловічої статі	20
жіночої статі	23
Кількість осіб з інвалідністю у віці 18–59 років, які зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні	6
з причиною інвалідності, якої є, зокрема:	
Кількість осіб похилого віку, з них:	5875
у віці 80 років і більше	250
Кількість одиноких осіб, які потребують стороннього догляду	103
Кількість осіб, які перебувають на профілактичному обліку у зв'язку з вчиненням домашнього насильства	1

Додаток Б

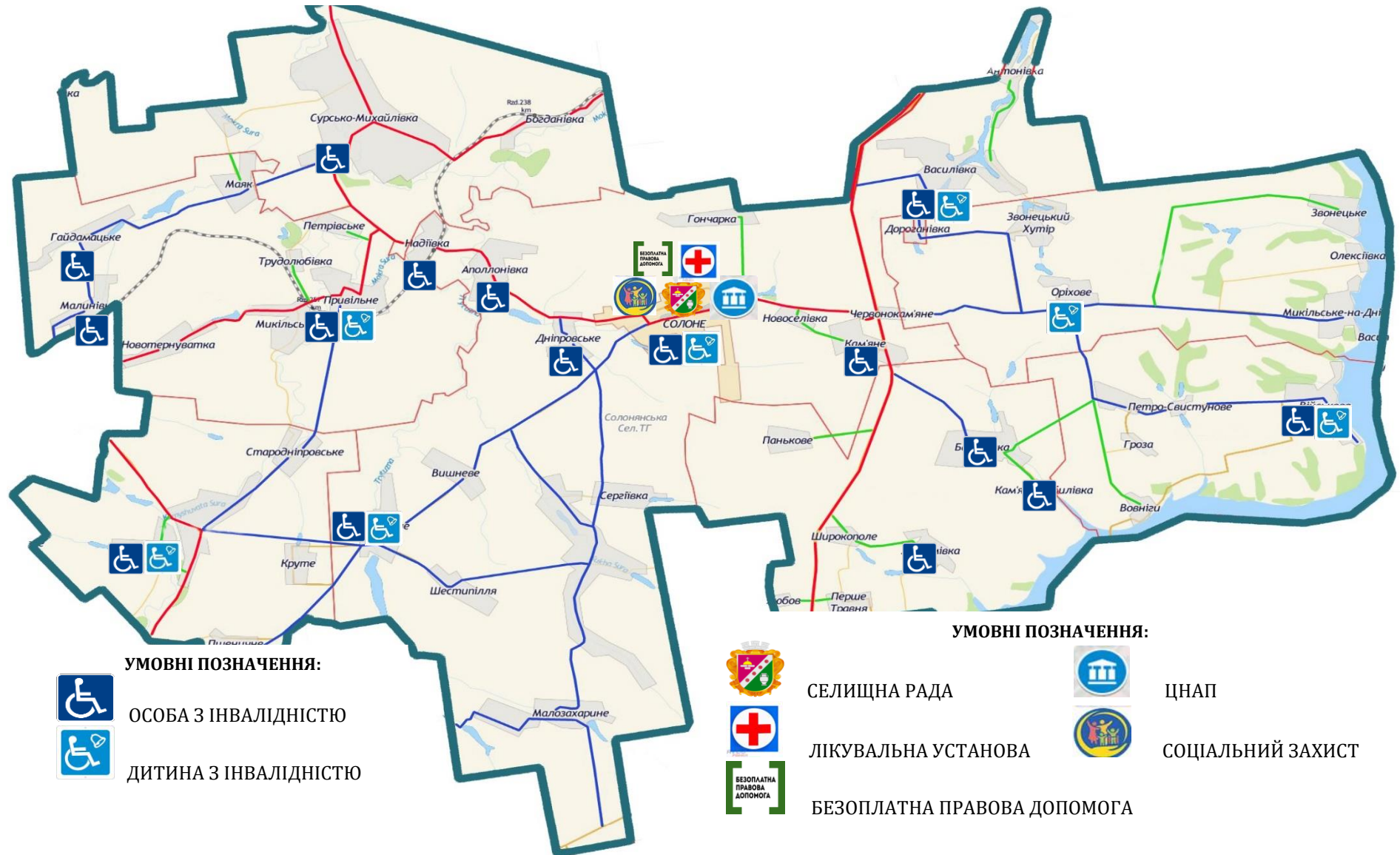
Забезпечення соціальними послугами осіб/сімей у Солонянській селищній громаді, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах

Дані щодо осіб/сімей	Кількість осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення	Кількість осіб, які звертались щодо отримання соціальних послуг	Кількість осіб/сімей, щодо яких зроблено висновок про потребу в наданні соціальних послуг	З них кількість осіб/сімей, які отримували соціальні послуги	Кількість осіб/сімей, які не отримували соціальні послуги
Безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості особи)	118	0	0	0	0
Внутрішньо переміщені особи	1543	5	4	3	1
Сім'ї, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям	223	0	0	0	0
Сім'ї, члени яких мають інвалідність		3	3	3	0
з них з дітьми з інвалідністю	205	1	1	1	
Сім'ї з дітьми, в яких тривала хвороба батьків перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки	2	0	0	0	0
Сім'ї, де триває процес розлучення батьків і вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні	2	3	3	3	0
Неповнолітні одинокі матері (батьки)	1	1	1	1	0
Сім'ї, в яких дітей відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав на підставі рішення суду	2	1	1	1	0
в них дітей	6	3	3	3	0
Сім'ї, дітей з яких влаштовано до закладів інституційного догляду та виховання дітей	13	0	0	0	0
Особи, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією	1	0	0	0	0

Особи з числа учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Україні, брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України	333	0	0	0	0
Особи з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18 – 23 роки), які проживають в територіальній громаді	17	1	1	1	0
Жінки, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини	1	0	0	0	0
Особи з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин,		2	2	2	2
Особи, які постраждали від домашнього насильства, з них:	2	2	2	2	0
діти	2	2	2	2	0
Особи, які вчинили домашнє насильство, направлені для проходження програми для кривдників, з них:	1	1	1	1	0
Особи, які перебувають на обліку органу пробації, з них:	31	14	12	12	0
неповнолітні	2	2	2	2	0
Діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	17				
діти, які зазнали жорстокого поводження	3				
Діти – сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, з них:	102	43	43	43	0
влаштовані на цілодобове перебування до закладів інституційного догляду та виховання незалежно від типу, форми власності та підпорядкування	2	0	0	0	0
виховуються в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу	25	26	26	26	0
перебувають під опікою/піклуванням	56	17	17	17	0

Сім'ї, дітей з яких влаштовано в патронатні сім'ї протягом звітного періоду	2	1	1	1	
Діти, влаштовані в сім'ї патронатних вихователів протягом звітного періоду	6	2	2	2	0
Діти, батьки яких (особи, які їх замінюють) ухиляються від виконання своїх обов'язків	17	9	9	9	0
Сім'ї, в яких діти систематично без поважних причин не відвідують заклади освіти	0	1	1	1	0
Діти з особливими освітніми потребами	183	1	1	1	0
Діти з інвалідністю, з них:	8	0	0	0	0
Повнолітні особи з інвалідністю, з них:	253	4	4	4	0
з інвалідністю I групи підгрупи А	68	1	1	1	0
з інвалідністю I групи підгрупи Б		1	1	1	0
з інвалідністю II групи	185	2	2	2	0
у віці 18 – 35 років		1	1	1	0
у віці 36 – 59 років		1	1	1	0
у віці 60 років і більше		1	1	1	0
причиною інвалідності яких є розлади психіки та поведінки		2	2	2	0
причиною інвалідності яких є хвороби ока та його придаткового апарату, що супроводжуються порушенням зору		1	1	1	0
Особи похилого віку, з них:	5875	9	3	3	0
у віці 80 років і більше	250	11	11	11	0
з IV, V групою рухової активності	13	13	13	13	0
Одинокі особи, які потребують стороннього догляду	103	19	19	19	0

Додаток В
**Інформація про осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю які пересуваються
за допомогою крісла колісного та проживають на території Солонянської селищної ради**

Додаток Г

СОЛОНЯНСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
Дніпропетровської області
ВОСЬМЕ СКЛИКАННЯ
ДЕВ'ЯТА СЕСІЯ

Р І Ш Е Н Н Я

Про створення служби з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі» у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради та затвердження положення про службу

Керуючись ст. 25, 26, ч.1 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», у відповідності до вимог Законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про соціальні послуги», відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для придбання спеціально призначених автомобілів для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 14.03.2018 року № 189, враховуючи висновки та рекомендації постійної комісії з питань соціального захисту населення, освіти, культури та спорту, охорони здоров'я, **селищна рада вирішила:**

1. Створити службу з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі» у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради.

2. Затвердити Положення про службу з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі» у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради згідно (Додаток 1).

3. Затвердити Порядок надання послуги з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю служби «Соціальне таксі» (Додаток 2).

4. Контроль за виконанням рішення покласти на постійну комісію з питань соціального захисту населення, освіти, культури та спорту, охорони здоров'я.

Селищний голова

Михайло КОПЕЙКО

Додаток Д

Положення про службу з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, «Соціальне таксі» у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради

1. Загальні положення

1.1. Служба з перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю «Соціальне таксі» у складі комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Солонянської селищної ради (далі – служба «Соціальне таксі») є одним із видів надання соціальних послуг комунальною установою «Центр надання соціальних послуг Солонянської селищної ради (далі – Виконавець) в межах Солонянської селищної територіальної громади (далі – Громади), та як виняток – Дніпропетровської області.

1.2. Метою діяльності Служби є надання безкоштовних транспортних послуг для перевезення людей з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, порушення зору, інтелектуальні та психічні порушення, а також іншим маломобільним групам населення.

1.3. Видатки на утримання служби «Соціальне таксі» здійснюватимуться за рахунок бюджету Громади на відповідний бюджетний період.

1.4. Послуги Служби «Соціальне таксі» насамперед надаються особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, що пересуваються за допомогою технічних засобів реабілітації (крім осіб, які користуються автотранспортом виданим через органи соціального захисту), та особам з порушенням зору, інтелектуальні та психічні порушення, а також іншим маломобільним групам населення, які проживають на території Громади (далі – Отримувачі послуги).

1.5. Служба «Соціальне таксі» у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про соціальні послуги», Указами Президента України «Про заходи щодо створення сприятливих умов для забезпечення соціальної медичної та трудової реабілітації інвалідів», «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями», указами Президента України, постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства соціальної політики України, розпорядженнями Солонянського селищного голови, рішеннями виконавчого комітету Солонянської селищної ради, наказами директора КУ «Центр надання соціальних послуг Солонянської селищної ради, іншими нормативно-правовими документами та даним Положенням.

1.6. Спеціально обладнаний автомобіль (далі – спецавтотранспорт) з підйомним пристроєм, гідравлічними підйомниками, з низьким рівнем підлоги, пандусами тощо призначений для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають проблеми опорно-рухового апарату та іншим маломобільним групам населення, які пересуваються на інвалідних візках та за допомогою інших допоміжних засобів пересування знаходиться на балансі Центру.

1.7. Спецавтотранспорт зберігається у місці паркування з необхідним обладнанням та устаткуванням з обов'язковими засобами щодо протипожежної та охоронної безпеки.

1.8. Служба може надавати платні послуги відповідно до законодавства у разі відсутності заявок на отримання безкоштовних послуг.

2. Мета та завдання служби «Соціальне таксі»

2.1. Метою служби «Соціальне таксі» є:

- поліпшення соціального обслуговування осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, порушення зору, інтелектуальні та психічні порушення.
- підвищення рівня мобільності людей зазначеної категорії шляхом надання їм спеціалізованих послуг з транспортування.
- забезпечення, у межах своїх повноважень, реалізації державної соціальної політики у сфері соціальної допомоги особам з інвалідністю та створення сприятливих умов для життєдіяльності;

2.2. Завданнями служби «Соціальне таксі» є:

- виявлення та ведення обліку отримувачів транспортної послуги;
- прийом та розгляд заяв та інших документів отримувачів транспортної послуги, ведення журналу їх обліку;
- організація та забезпечення якісного та безпечного надання транспортних послуг, установа зв'язків з підприємствами, установами та організаціями, родичами отримувачів транспортних послуг;
- ведення особових справ отримувачів транспортних послуг;
- утримання автотранспортних засобів в належному технічному стані, створення умов для здійснення перевезень (забезпечення паливом, технічне обслуговування, страхування тощо);
- утримання приміщень для зберігання автотранспорту в необхідному санітарно-технічному стані, з дотриманням вимог діючого законодавства, забезпечення охорони транспортних засобів та приміщень.

3. Порядок прийому заявок та умови використання спецавтотранспорту.

3.1. Для отримання права користування спецавтотранспортом Отримувачу послуги уповноваженій або довірєній особі необхідно звернутися до Виконавця та надати такі документи:

- заяву згідно з Додатком 2;
- копію паспорта або свідоцтва про народження дитини (для дітей з інвалідністю);
- копію ідентифікаційного коду;
- копію довідки МСЕК або посвідчення (або медичного висновку для дітей з інвалідністю);
- копію індивідуальної програми реабілітації видані медико-соціальною експертною комісією (для дітей з інвалідністю), лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу (для дітей з інвалідністю).
- інформацію про те що особа з інвалідністю, або її законні представники не мають в особистому користуванні автомобілів (у тому числі таких, що отримані через структурні підрозділи з питань соціального захисту населення).

Спеціаліст Виконавця реєструє заяви в журналі реєстрації заяв (Додаток 1).

3.2. На кожного Отримувача послуг заводиться особова справа, у якій зберігаються заява та копії документів, зазначених в пункті 3.1.

Керівником Виконавця приймається рішення про надання транспортних послуг за результатами розгляду наданих Отримувачем послуг заяви та документів.

Після прийняття рішення про надання транспортних послуг, укладається договір про надання транспортних послуг між Виконавцем та Отримувачем послуг.

3.3. Організація роботи по прийому заявок на перевезення здійснюється диспетчером Виконавця.

3.4. Після укладання договору про надання транспортних послуг та з метою їх подальшого отримання, Отримувач послуги подає заявку диспетчеру на кожну поїздку (телефоном, письмово або засобами електронного зв'язку) не пізніше ніж за 3 доби до запланованої поїздки. При цьому вказує день, час запланованої поїздки, початкову та кінцеву адресу маршруту, потребу у супроводженні (наявність супроводжуючої особи).

У виняткових випадках, у разі потреби здійснення незапланованої (екстреної) поїздки, заявки можуть прийматися за 1 добу. Такі заявки можуть виконуватися при наявності вільного часу в графіку надання транспортних послуг або при співпадінні маршруту екстреної поїздки із запланованим маршрутом та за наявності вільного місця для перевезення.

3.5. У випадку, коли автотранспорт використовується за межами території Громади, маршрут затверджується керівником Виконавця та погоджується начальником відділу соціального захисту населення Солонянської селищної ради. В даному випадку термін від реєстрації звернення осіб з інвалідністю чи осіб, які представляють їх інтереси, до погодження з керівником Виконавця не може перевищувати 1 доби.

3.6. Заявки на обслуговування службою «Соціальне таксі» приймаються та здійснюються із понеділка по п'ятницю з 8.00 год. до 16.45 год., (перерва з 12.00 до 13.00), у п'ятницю з 8.00 год. до 16.30 год.

3.7. За результатами опрацьованих заявок оператор диспетчерської служби складає графік роботи спецавтотранспорту служби «Соціальне таксі» (Додаток 3) на кожен день, де вказує прізвище, ім'я та по батькові Отримувача послуги, час та адреса прибуття (відправлення) автомобіля, місце призначення, наявність супроводжуючої особи, також робиться відмітка про виконання надання транспортної послуги (ставиться підпис особи, яка скористалася послугою). Графік роботи водій повертає диспетчеру Виконавця.

3.8. Виїзд спецавтотранспорту служби «Соціального таксі» проводиться за графіком, затвердженим Виконавцем.

3.9. При втраті права на безоплатне транспортне обслуговування відповідно до цього Положення Отримувачі послуги зобов'язані невідкладно повідомити про це Виконавця.

3.10. У випадку, коли кількість заявок перевищує можливість їх виконання, першочерговим право на надання таких послуг користуються особи з інвалідністю, яким необхідно потрапити до лікарні або відвідати лікувально-профілактичний заклад. Інші замовлення виконуються протягом 7 днів.

3.11. Отримувач послуг завчасно, не пізніше ніж за 24 години (телефоном або в інший зручний для Отримувача послуг спосіб) повідомляється диспетчером Виконавця про час прибуття автомобіля, місце його прибуття та інші умови надання транспортної послуги (наприклад, щодо місця очікування автомобіля на вулиці у визначеному місці, часу очікування, можливостей чи допомоги у пересуванні Отримувача послуг тощо).

3.12. У разі відмови від поїздки Отримувач послуги повинен повідомити про це диспетчера Виконавця не пізніше ніж за 3 години до запланованого часу замовлення транспортної послуги.

3.13. Водій, прибувши за місцем адреси для виконання заявки, повинен повідомити заявника про своє прибуття за телефоном, а у випадку його відсутності – особисто.

3.14. За відсутності можливості для виконання заявки несправність спецавтотранспорту) водій зобов'язаний повідомити диспетчера Виконавця.

3.15. Влаштування (висадка) та розміщення осіб з інвалідністю до спецавтотранспорту здійснюється за допомогою супроводжуючої особи.

3.16. Час очікування водієм людини, яка знаходиться в лікарні, за необхідністю. Якщо орієнтовний час очікування водієм особи, яка знаходиться в лікарні чи іншому закладі, перевищуватиме 2 години, водій має виконувати інші замовлення, які заплановані на цей час. Після виконання інших замовлень, водій зобов'язаний доставити особу, яка скористалася послугою спецтранспорту за вказаною в маршруті адресою.

3.17. Під час надання транспортних послуг з перевезення людей, зазначених у п 1.4. цього Положення, при необхідності їх супроводжують члени сімей (законні представники), соціальні працівники або співробітники підприємств, установ та організацій (не більше двох осіб), діяльність яких пов'язана з обслуговуванням цієї категорії осіб або наданням їй послуг. Супроводжуючі особи також перевозяться безкоштовно. Не допускається надання транспортних послуг дітям з інвалідністю без супроводження дорослих.

Супровід Отримувача послуги соціальним працівником також може бути здійснено при пересуванні вулицею, в будівлі, сходами, підйом / вивантаження візка, супровід до місця призначення тощо.

3.18. Послуги служби «Соціальне таксі» надаються безкоштовно, в межах бюджетних асигнувань визначених на даний вид діяльності.

3.19. У разі відсутності заявок на отримання Послуги, автомобіль служби «Соціальне таксі» може використовуватись для інших потреб, зокрема для доставки засобів технічної реабілітації та повернення їх до закладу, доставки продуктів харчування та гуманітарної допомоги або для перевезення працівників Центру для виконання службових обов'язків.

3.20. Питання, не врегульовані цим Положенням, вирішуються в індивідуальному порядку Виконавцем.

4. Умови використання спецавтотранспорту

4.1. Спецавтотранспорт використовується для перевезення людей, зазначених у п 1.4. цього Положення не частіше 2-х разів на місяць до державних установ та організацій, до органів місцевого самоврядування, соціального захисту, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням даної категорії осіб або наданням їй послуг (медичних, реабілітаційних), а також на відвідування культурних, фізкультурно-спортивних заходів, на державні свята, на навчання, автовокзалів та автобусних станцій, залізничних вокзалів, аеропорту в межах Дніпропетровської області.

4.2. У випадку, коли при наданні безкоштовних транспортних послуг громадянам, зазначеним у п. 1.4. цього Положення, є потреба у використанні автотранспорту за межами території Громади, такі послуги надаються в порядку передбаченому п. 3.5.

4.3. Спецавтотранспорт використовується виключно за призначенням, в присутності супроводжуючої особи або соціального робітника.

4.4. Не допускається використання спецавтотранспорту для:

- перевезення родичів заявника, у випадку супроводження останнього соціальним робітником;
- перевезення громадян, якщо в наявності у них, або членів їх родин є у користуванні автомобільний транспорт, у тому числі отриманий через органи соціального захисту населення;
- перевезення громадян, які надають соціальні послуги фізичній особі та отримують щомісячну компенсаційну виплату, допомогу на догляд в установленому законодавством порядку;
- перевезення Отримувача транспортної послуги та членів сімей до магазинів та ринків, інших закладів та установ з метою вирішення побутових питань;
- якщо Отримувач або наявна супроводжуюча особа перебуває у стані алкогольного (токсичного, наркотичного) сп'яніння;
- особистих поїздок працівників Виконавця.

4.5. У святкові та вихідні дні для відвідування культурних, фізкультурно-спортивних заходів, що проводяться Громадою, також надання транспортних послуг здійснюється за клопотанням директора Виконавця та згідно розпорядження селищного голови.

4.6. Використання транспортного засобу служби «Соціальне таксі» можливе в позаробочий час для перевезення в межах Дніпропетровської області батьків дітей з інвалідністю та молоді з інвалідністю з метою їх участі у запланованих заходах згідно заявки

громадських організацій із подальшим врегулюванням праці залученого водія згідно діючого законодавства України.

4.7. У разі відсутності заявок на отримання послуги спецавтотранспорт служби «Соціальне таксі» може використовуватися для інших потреб, зокрема для доставки засобів технічної реабілітації та повернення їх до закладу, доставки гуманітарної допомоги або для перевезення працівників Центру для виконання службових обов'язків

5. Права та обов'язки отримувача послуги служби «Соціальне таксі»

5.1. Отримувачі послуги служби «Соціальне таксі» мають право на:

- повагу, неупереджене ставлення з боку працівників Виконавця;
- якісне надання соціальної послуги;
- вчасний та професійний розгляд службою «Соціальне таксі» заяв на послуги та скарг

щодо неякісного надання послуг.

5.2. Отримувачі послуги служби «Соціальне таксі» зобов'язані:

- дотримуватись правил та графіка роботи служби;
- з повагою ставитись до її працівників;
- бережливо ставитись до майна служби «Соціальне таксі»;
- при оформленні попередньої заявки підтвердити її виконання не пізніше ніж за 24 години до поїздки;
- при знятті заявки попередити працівника служби «Соціальне таксі» не пізніше ніж за 24 години до виїзду автомобіля;
- по закінченню поїздки підтвердити особистим підписом або підписом супроводжуючої особи фактичний пробіг та маршрут автомобіля і час його використання.

6. Керівництво службою «Соціальне таксі»

Керівництво служби «Соціальне таксі» здійснює директор Виконавця, який:

- несе персональну відповідальність за виконання завдань покладених на службу «Соціальне таксі»;
- визначає ступінь відповідальності за виконання покладених на службу «Соціальне таксі» завдань;
- визначає ступінь відповідальності працівників служби;
- у межах своєї компетенції видає накази, вирішує питання добору кадрів, затверджує функціональні обов'язки працівників, уживає заходів заохочення, а у разі порушень трудової дисципліни чи не виконання функціональних обов'язків накладає стягнення;
- вносить пропозиції Солонянській селищній раді щодо структури, штатного розпису, кошторису витрат служби «Соціальне таксі» у межах граничної чисельності та нормативних актів з цих питань;
- розпоряджається майном, коштами в межах затвердженого кошторису;
- дотримується вимог з охорони праці, виробничої санітарії і протипожежної безпеки;
- відповідає за ведення обліку та складання звітності.

7. Контроль за надання послуг спецавтотранспортом

7.1. Контроль за якістю надання соціальної послуги спецавтотранспортом здійснює відділ соціального захисту населення Солонянської селищної ради, інші уповноважені органи відповідно до чинного законодавства України.

7.2. Відповідальність за використання спецавтотранспорту за цільовим призначенням, утримання спецавтотранспорту в належному технічному стані, економію пального, виконання службових обов'язків та дотримання виробничої дисципліни водія, працівників (при наданні послуги супроводження) покладається на Виконавця послуги.

Додаток Є

Журнал реєстрації замовлень на перевезення службою «Соціальне таксі»

№ п/п	Замовлення		ПІБ	№ контактного телефону	Супроводжуюча особа	Статус	№ справи
	Дата	Час					
1	2	3	4	5	6	7	8

Надання послуги		Адреса пункту відправлення	Адреса пункту призначення	Мета поїздки	Розрахунковий час поїздки	Відмітка про виконання (підпис)
Дата	Час					
9	10	11	12	13	15	15

Додаток Ж

«ПОГОДЖЕНО»

Начальник відділу соціального захисту населення

_____ Анна ЗАЙКА

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

В.о. директора КУ «Центр надання соціальних послуг»

_____ Вікторія РОЖКО

**Графік роботи
служби з перевезення «Соціальне таксі»
« ____ » _____ 20__ р.**

№ п/п	ПІБ отримувача послуги	Час надання послуги	Адреса пункту відправлення	Адреса пункту призначення	Розрахунковий час поїздки	Підпис отримувача послуги
1	2	3	4	5	6	7

Графік роботи склав

_____
(підпис відповідальної особи)_____
(прізвище, ініціали)

Графік роботи отримав

_____
(підпис водія)_____
(прізвище, ініціали)